



Campanya de l' any 2001 realitzada en el jaciment ibèric del Castellet de Banyoles.

David Asensio i Vilaró ; Maite Miró i Alaix ; Joan Sanmartí i Grego



Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

Index

1. Introducció	p. 1
2. Les noves campanyes d'excavació, anys 1998-2001	p. 6
3. Objectius de la campanya de 2001	p. 8
4. Metodologia	p. 10
5. Descripció de les unitats estratigràfiques	p. 11
6. Descripció de les restes constructives	p. 20
7. Anàlisi preliminar dels materials mobles	p. 24
9. Conclusions	p. 27
Bibliografia	p. 36
Inventari	p. 40
Dibuixos ceràmiques	p. 58
Figures	p. 66
Seccions	p. 73
Diapositives	p. 84

1.- Introducció.

El Castellet de Banyoles (Tivissa, Ribera d'Ebre, Tarragona) és un jaciment que s'ha caracteritzat per una situació contradictòria pel que fa a l'estat actual dels coneixements disponibles. Per una banda, és un dels nuclis ibèrics de Catalunya amb més notorietat i presència en la historiografia especialitzada d'almenys els darrers cinquanta anys. De fet, no hi ha estudi global sobre la cultura ibèrica que no faci esment d'aquest assentament i/o d'algunes de les seves cèlebres troballes. Tanmateix, una anàlisi més acurada palesa que es tracta d'un jaciment la interpretació històrica del qual planteja importants dubtes i llacunes a tots els nivells (funcional, cronològic, etc.). L'espectacularitat dels materials i vestigis arqueològics apareguts ja des del primer terç del segle passat (tresors amb metalls preciosos, torres pentagonals, etc.), junt amb uns treballs d'excavació marcats per la seva brevetat i forta discontinuïtat expliquen el panorama esmentat.

La història recent del jaciment i de la seva recerca arrenca amb un seguit de troballes casuais producte dels treballs agrícoles esdevingudes entre 1912 i 1927, les quals proporcionen un conjunt de materials d'una riquesa i d'una excepcionalitat encara avui dia sense parangó en el marc de la protohistòria del nord-est peninsular. La primera descoberta data del 1912 i està conformada per 10 joies d'or (penjolls i arracades), a més de 3 braçalets, 2 anells, 2 fragments de fil i 29 monedes, això darrer tot de plata. En el lot de monedes de plata hi predominen, d'una banda, les dracmes ibèriques d'imitació d'Empúries i, de l'altra, els denaris de Roma. Aquest primer lot de materials, comprat a un pagès local i conservat fins a l'actualitat en el Museu Arqueològic de Tarragona, fou donat a conèixer ràpidament per en Pere Bosch-Gimpera (BOSCH-GIMPERA 1913-1914) i d'aquesta manera el Castellet de Banyoles entra a formar part del repertori de jaciments ibèrics coneguts. Tot seguit, l'any 1925 un altre pagès de la zona fa arribar, aquesta vegada al Museu Arqueològic de Barcelona, un segon conjunt de materials on destaca la famosa estatueta de bronze amb dos bous lligats al jou de l'arada i que es completa amb una fusaïola de ceràmica, una bala de fona de plom

i tres monedes més (una altra dracma ibèrica d'imitació emporitana, en aquest cas, de plom, un altre denari romano-republicà de plata i un as d'*Illirta* de bronze). Molt poc després, als volts del 1927, tindrà lloc la localització del cèlebre "tresor de Tivissa", dipositat en el Museu Arqueològic de Barcelona per la mateixa persona que va protagonitzar la primera troballa del 1912. Es tracta del ben conegut conjunt de peces de vaixella i joies d'argent compostat per quatre plats o pàteres decorades, onze vasos i dos braçalets. De totes dues troballes dels anys vint en va donar notícia en Serra Ràfols el 1941 (SERRA RÀFOLS 1941), tot i que posteriorment han aparegut nombrosos treballs centrats en l'anàlisi detallat de les pàteres i en la interpretació de la seva complexa decoració (GARCÍA Y BELLIDO 1950, BLÁZQUEZ 1955-56 i 1957-58, MARIN CEBALLOS 1983, entre d'altres). A tot això cal afegir un segon tresoret monetari (anomenat Tivissa IV per l'autor de la seva publicació del 1982, L. Villaronga) aparegut en un moment indeterminat d'aquest període i conformat per un total de 17 monedes de plata més (9 imitacions ibèriques de dracmes emporitanes i 8 monedes romano-republicanes entre denaris, victoriats i quadrigats).

Aquesta acumulació d'objectes sumptuaris (joies i vaixella metàl·lica, d'or i argent) i numismàtics donen una idea d'excepcionalitat de l'indret que, de seguida, es veu incrementada per l'aparició de les conegudes torres pentagonals que flanquegen l'accés al poblat. Aquestes torres s'exhumen en el curs de la primera etapa d'excavacions del jaciment que té lloc en els anys 1930, 1932 i 1937 a càrrec de l'estudiós de Tivissa, Sr. Lluís Brull, amb la supervisió de J. de C. Serra-Ràfols. Passat el tràgic tràngol de la Guerra Civil, els treballs d'excavació es reprenen amb els mateixos protagonistes, reforçats per la col·laboració del Dr. Salvador Vilaseca. Durant els anys 1942 i 1943 s'excava un ampli sector d'habitatges que conformen el barri que s'estén immediatament al darrera de la torre oriental, a tocar del límit de la plataforma per aquest sector. Aquesta segona etapa de la recerca proporcionarà el gruix de la informació arqueològica disponible sobre el jaciment fins fa ben poc temps (VILASECA, SERRA-RÀFOLS i BRULL 1949; SERRA-RÀFOLS 1965). A partir d'aquests moments s'obre un llarg període d'interrupció dels treballs de camp que no es tanca fins que el 1978 el Dr. Ramon Pallarès, de la

Universitat de Barcelona, reprèn les tasques d'excavació. Es realitzen, des d'aquest moment fins a mitjans dels anys 80, un seguit de cates a diferents punts del jaciment, tant a la zona d'entrada com en els extrems oposats de la plataforma. Aquests treballs es veuen culminats amb l'elaboració d'una Tesi Doctoral centrada en aquest jaciment (PALLARÈS 1984) i permeten una revisió de la interpretació històrica i funcional de l'assentament centrada, sobretot, en les torres i en el dispositiu defensiu global (PALLARÈS 1983/1984 i 1984/1986; GRÀCIA, MUNILLA i PALLARÈS 1990). Finalment, el Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, ara ja propietària dels terrenys, encarrega a l'empresa Còdex S.C.C.L. una delimitació mecànica dels límits del jaciment la qual confirma, com apuntaven els treballs del Dr. Pallarès, la presència de restes constructives a totes les àrees pròximes a la vora de la plataforma on s'ubica el jaciment així com la seva absència en el sector central (CÓDEX S.C.C.L. 1993).

De tota aquesta activitat es deriva un cúmul d'informació, de naturalesa molt desigual, que es pot resumir en els següents aspectes. En primer lloc es constata el fet que es tracta d'un assentament de grans dimensions, construït damunt d'una terrassa fluvial amb una superfície hàbil de 4,5 hectàrees. Si bé els habitatges es concentren en el perímetre de l'esmentada plataforma i bona part de la zona central sembla presentar-se desocupada, no deixa de ser un nucli d'habitat concentrat amb unes dimensions molt superiors al que és habitual en aquest sector septentrional de la cultura ibèrica, tant sols comparable a aquells nuclis anomenats de primer ordre (ASENSIO et alii 1998, 376).

Un altre evidència incontrovertible és el caràcter d'excepcionalitat del jaciment, tant a nivell del tipus de materials exhumats com a nivell estructural. Així, a l'impressionant col·lecció d'objectes inhabituals en els jaciments contemporanis d'aquestes contrades (joies d'or i argent, monedes en abundància, escultura de bronze, etc.), més aviat propis d'un jaciment tipus necròpolis que d'un assentament, cal afegir-hi la raresa estructural de les torres pentagonals, pràcticament sense paral·lels coneguts a tota l'àrea ibèrica¹. Pel que fa al primer

¹ Amb excepció feta de la recentment donada a conèixer torre contestana de La Serreta d'Alcoi (Alacant) (OLCINA et alii 1998, 41, Fig. 3). De fet, entre aquests dos nuclis no és aquest l'únic

element, la interpretació més recurrent i versemblant ha estat la d'explicar la seva presència en funció de l'existència d'un santuari urbà a l'interior del recinte emmurallat; les pàteres decorades d'argent han estat l'argument principal d'aquesta hipòtesi (PALLARÈS 1984). Pel que respecta a les torres bessones, els paral·lels formals més propers s'han trobat únicament entre l'arquitectura militar grega d'època hel·lenística, proposant-se la participació directa d'arquitectes d'aquesta procedència, tal vegada d'Empúries, en la seva planificació (GRÀCIA, MUNILLA i PALLARÈS 1990, 74). Darrerament, una revisió d'aquestes estructures, basant-se en la total ineficàcia militar d'unes torres d'aquesta tipologia situades enfrontades flanquejant una porta i no aïllades i enmig d'un tram corregut de muralla (que és com invariablement apareixen en les fortificacions gregues), ha portat a reconsiderar-les com a evidència d'una interpretació totalment ibèrica d'un model grec, amb finalitats més aviat d'ostentació i prestigi (MORET 1996, 217-218).

Finalment, les excavacions dels anys quaranta van permetre tenir unes primeres dades sobre l'aspecte de la trama urbana, amb un bigarrat conjunt de vivendes que en alguns casos s'obren a un parell de carrers transversals fàcilment identificables. Amb tot, s'observa una complexa agrupació de recintes de formes i dimensions bastant diverses, amb una ordenació interna força caòtica i irregular que dificulta la correcta definició de cases ben diferenciades. Aquestes excavacions també van posar de manifest una seqüència estratigràfica d'escassa potència i aparentment simple, ja que es parla d'un nivell de destrucció, pràcticament únic, que afecta a tot el sector excavat. Una recent revisió dels materials d'aquestes campanyes, conservats en el Museu Salvador Vilaseca de Reus, ha permès proposar una datació per a aquests nivells de destrucció cap als volts de l'any 200 aC. (ASENSIO, CELA i FERRER 1996), tot i que es detecta la presència d'una quantitat notable de materials d'època romano-republicana i també d'alguns exemplars de datació anterior. En aquest sentit, en Ramon Pallarès ja havia fet notar la documentació en el Castellet de Banyoles de ceràmiques àtiques

element que denota l'existència d'un cert paral·lelisme a diversos nivells; sobre aquesta qüestió hi tornarem més endavant.

de vernís negre datables vers mitjans segle IV aC., fins el punt que arriba a proposar aquesta data com a moment de construcció de les torres d'entrada al poblat (PALLARÈS 1987, 281).

2.- Les noves campanyes d'excavació, anys 1998-2001.

Amb el punt de partença que resulta dels antecedents i del gruix d'informació disponible que hem volgut exposar breument en l'apartat anterior, l'any 1998 l'equip que signa aquestes línies endega la represa de les excavacions arqueològiques en el Castellet de Banyoles². Cal recordar que aquests treballs representen la continuïtat lògica d'un projecte de recerca de la Universitat de Barcelona sobre "Les estratègies d'ocupació del territori i la seva evolució a l'àrea del curs inferior de l'Ebre durant la Protohistòria i l'antiguitat" que es desenvolupa a la zona de fa més de deu anys. En aquest projecte s'emmarquen l'excavació de diversos nuclis del bronze final i primera edat del ferro com Aldovesta (Benifallet, Baix Ebre), Barranc de Sant Antoni (Ginestar, Ribera d'Ebre) i Barranc de Gàfols (Ginestar, Ribera d'Ebre), així com un intens treball de prospecció sistemàtica a la Foia de Mora (NOGUERA 1998). Així, satisfactòriament establerts els patrons ocupacionals d'aquests períodes més antics, calia moure la recerca cap els establiments ibèrics amb més possibilitats informatives d'aquesta àrea i, és en aquesta línia que s'inicien les excavacions tant en el Castellet de Banyoles com en el Castellot de la Roca Roja (Benifallet, Baix Ebre) (veure BELARTE, NOGUERA i SANMARTÍ, J. 2002, així com ASENSIO, MIRÓ, SANMARTÍ, 2002).

A l'hora de plantejar la zona on iniciar els treballs d'excavació es van tenir en compte diversos factors. En primer lloc cal recordar la també excepcional ubicació de l'assentament, estès al llarg d'una immillorable plataforma molt planera que constitueix la primera terrassa fluvial, immediatament per sota de la qual discorre el riu Ebre i des de la qual es domina visualment tota la depressió natural de la Foia de Mora de Miravet a Garcia, és a dir, d'un extrem a l'altre. Aquesta plataforma té una forma triangular i a totes les vores hi ha una efectiva defensa natural proporcionada per les parets tallants i abruptes que les conformen. Hi ha un únic i estret pas, ubicat al vèrtex curt del triangle, situat tot just a la cara oposada al

² Gràcies a l'aportació econòmica del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya i a la inestimable col·laboració, amb personal i infraestructures, de l'Ajuntament de Tivissa.

riu Ebre; és en aquest punt on lògicament s'edifiquen les torres que defensen l'accés al poblat. Aquest sector fou intensament excavat durant els anys quaranta en la seva meitat oriental; actualment la meitat occidental d'aquesta àrea s'empra com a única zona possible per a l'aparcament de vehicles del públic visitant i, per tant, no és susceptible de ser excavada. En el vèrtex llarg i oriental del triangle, prop d'on es troben les restes medievals del "Castellet" de Banyoles, el Dr. Pallarès va exhumar unes restes d'hàbitat. D'aquesta manera tant sols restava per demostrar l'existència de trama urbana en el tercer angle del triangle, l'oriental, i per aquesta raó la nostra intervenció es va centrar en aquest sector del jaciment³.

³ Aquesta era la situació coneguda d'entrada; tanmateix el primer any de treballs vam localitzar el que sembla ser havien estat unes cates realitzades pel Dr. Pallarès tot just abans de la seu prematur traspàs i que, per aquesta raó, havien restat totalment inèdites i oblidades. Aquestes cates van esdevenir a partir d'aleshores el punt de partida dels treballs i d'aquí arrenca l'excavació en extensió del que hem anomenat zona 2.

3. Objectiu de la campanya de 2001

Un dels objectius essencials plantejats en aquesta nova intervenció al Castellet de Banyoles ha estat l'excavació en extensió d'un sector ampli de l'assentament, per tal de poder-ne conèixer les característiques urbanístiques i de l'arquitectura domèstica i aprofundir en les dades proporcionades per l'excavació de l'any 1999. Aquesta és, efectivament, una qüestió bàsica, ja que per a poder parlar, amb certa propietat, de ciutat ibèrica cal que existeixi una trama urbana mínimament densa i complexa, estesa en tota o, almenys la major part, de la superfície ocupada per la suposada aglomeració urbana. Les dimensions de l'indret i la presència d'estructures en molts punts de la seva superfície són un fet ja constatat i favorable en aquest sentit. Ara bé, calia comprovar que aquestes estructures formaven part d'espais complexos dins d'una trama urbana continuada.

Dins del triangle que, aproximadament, dibuixa la plataforma de l'assentament ibèric del Castellet de Banyoles, dos sectors excavats d'antic ja mostraven estructures d'habitat formant part de barris propis d'una trama urbana plenament desenvolupada. El cas més evident és el del barri excavat entre els anys 1942 i 1943 per L. Brull i S. Vilaseca a tocar de les torres poligonals, al sud-est de la plataforma. Cap el sud-oest d'aquesta (no gaire lluny del castellet medieval de tàpia de l'angle sud-oest de la plataforma), R. Pallarès va excavar al voltant de l'any 1980 un seguit d'estructures de cases i carrer (amb una superfície total excavada, això sí, molt més modesta) que sembla indicar la continuïtat d'aquesta trama urbana en aquest sector força allunyat del primer. Quedava així un tercer angle o vèrtex del triangle, l'angle nord-est, per investigar la presència o no de trama urbana, car la presència d'estructures i nivells arqueològics ja havia estat constatada en l'esmentada prospecció mecànica de 1993. Aquesta ha estat la zona on s'han concentrat, doncs, les intervencions des de 1998.

En aquest angle nord-oest, precisament a partir d'unes traces d'estructures localitzades en aquesta zona per una de les rases fetes l'any 1993, l'any 1998 es va començar a obrir un sector que és el que, a partir d'ara, denominarem com a zona 1. Poc després d'haver començat a destapar aquesta zona, cercant la ubicació precisa de

les diferents rases de 1993, es va localitzar el que inqüestionablement havien estat unes cates arqueològiques antigues, de les quals no teníem cap mena de referència prèvia. Posteriorment, per informacions proporcionades per gent del poble de Tivissa, vam saber que es tractava de les darreres cates efectuades pel Dr. R. Pallarés, la sobtada mort del qual va impedir-li de donar-ne a conèixer els resultats. Es va considerar, encara durant la campanya de 1998, necessari iniciar la intervenció en aquest sector, a partir d'ara esmentat com a zona 2. L'objectiu bàsic de la campanya de 1999 fou obrir en extensió la zona 2 amb la finalitat d'arribar, en un termini relativament curt de temps, a enllaçar-lo amb les estructures descobertes a la zona 1 i, d'aquesta manera, arribar a definir millor la trama urbana de tot l'angle nord-oest de la plataforma. L'any 2000 es continuà l'excavació en extensió d'aquesta zona, excavant l'edifici 2. Durant la campanya de 2001 hem finalitzat l'excavació de l'edifici 3.

Un altre objectiu de la campanya de l'any 2001 ha estat encaminat a la consolidació de les estructures excavades fins al moment, ja que és important combinar els treballs de recerca amb els treballs de conservació del patrimoni arqueològic. Així, s'ha procedit a la consolidació dels edificis 1, 2 i 3.

4. Metodologia

La metodologia utilitzada ha estat la de l'excavació en extensió, amb el mètode de registre Harris. S'han individualitzat les diferents unitats estratigràfiques i s'ha confeccionat una fitxa per cadascuna d'elles.

S'ha dut a terme la corresponent documentació planimètrica amb l'elaboració de la planta de les estructures a escala 1:20 i la realització de diferents seccions estratigràfiques.

5. Descripció de les unitats estratigràfiques

Durant la campanya de 2001, s'ha procedit a l'excavació arqueològica de l'edifici número 3 de la zona 2, la qual s'havia iniciat l'any 2000, amb l'extracció del nivell superficial.

UE 1: Nivell superficial, de terra de conreu, color marronós, que es localitza a tot el sector. La seva cronologia és moderna i s'hi localitza abundant material ibèric, procedent de les remocions agrícoles.

UE 116: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 38 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Podria formar una mateixa unitat amb el mur 131, que segueix la mateixa alineació, tot i que estan separats per un buit. Cobert per la UE 1.

UE 131: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 38 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Podria formar una mateixa unitat amb el mur 116, que segueix la mateixa alineació, tot i que estan separats per un buit. Cobert per la UE 1.

UE 136: Mur direcció N-S. Tanca els recintes 30 i 35 per l'est i els recintes 28, 24 i 31 per l'oest. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Se li adossen els murs 139, 148 i 150. Cobert per la UE 1.

UE 139: Alineació de pedres direcció E-O bastant ampla. Forma una subdivisió interna del recinte 30. S'adossa al mur 136. Cobert per la UE 1.

UE 140: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 30 per l'oest i el recinte 33 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Se li adossen els murs 155 i 150. Cobert per la UE 1.

UE 147: Mur direcció N-S. Situat a l'est del recinte 32. És paral·lel als murs 116 i 132 i està separat d'ells per pocs centímetres. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1.

UE 148: Mur direcció NE-SO. Tanca el recinte 35 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. S'adossa al mur 136. Cobert per la UE 1. Varia l'alineació respecte a la resta dels murs de la zona 2 per tal d'adaptar-se a la topografia del terreny.

UE 150: Mur direcció NE-SO. Tanca el recinte 30 pel sud i el 35 pel nord. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. S'adossa als murs 136 i 140. Cobert per la UE 1. Varia l'alineació respecte a la resta dels murs de la zona 2 per tal d'adaptar-se a la topografia del terreny.

UE 155: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 30 pel nord. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. S'adossa als murs 136 i 140. Cobert per la UE 1.

UE 156: Mur direcció NO-SE. Tanca el recinte 33 per l'oest i el 34 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Se li adossa el mur 158. Varia

l'alineació respecte a la resta dels murs de la zona 2 per tal d'adaptar-se a la topografia del terreny. Cobert per la UE 1.

UE 157: Nivell amb cendres. Nivell de colmatació del recinte 35. Cobert per la UE 1.

UE 158: Mur direcció NE-SO. Tanca el recinte 34 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. S'adossa al mur 156. Cobert per la UE 1. Varia l'alineació respecte a la resta dels murs de la zona 2 per tal d'adaptar-se a la topografia del terreny.

187: Nivell marronós amb algunes cendres, relativament flonjo amb un escampall de ceràmica al centre de l'habitació. Cobert per la UE 1, cobreix la UE 223. Nivell de colmatació del recinte 35.

197: Nivell negrós, flonjo. Cobert per la UE 1, cobreix la UE 224. Nivell semisuperficial de colmatació del recinte 36.

201: Mur direcció N-S, que tanca el recinte 36 per l'est. Té una amplada d'uns 50 cm i està format per pedres de tamany gran/mitjà. Cobert per la UE 1.

202: Mur direcció E-O, que tanca el recinte 36 pel sud. Té una amplada d'uns 50 cm i està format per pedres de tamany gran/mitjà. Cobert per la UE 1.

203: Mur direcció N-S, que tanca el recinte 36 per l'oest. Té una amplada d'uns 50 cm i està format per pedres de tamany gran/mitjà. Cobert per la UE 1.

204: Mur direcció E-O, que tanca el recinte 36 pel nord. Té una amplada d'uns 50 cm i està format per pedres de tamany gran/mitjà. Cobert per la UE 1. Talla la UE 220.

213: Nivell de color marró amb alguns carbons i fragments de tovot i taques de calç o guix, força compacte. La meitat nord està força malmesa per grans arrels. Cobert per la UE 1, cobreix les UE 226, 227 i 228. Nivell de colmatació del recinte 33.

214: Nivell de color marró compacte amb escàs material, cobert per la UE 1, cobreix les graves naturals. Nivell de colmatació del recinte 30.

215: Nivell semisuperficial que cobreix els murs dels recintes 34 i 37, de color marró, flonjo. Cobert per la UE 1. Conté ceràmica vidrada.

216: Nivell marronós, recinte 37. Al tall de la rasa del mur 220 s'ha localitzat un ganivet de ferro. Cobreix la UE 234.

217: Nivell flonjo, marró que reomple la rasa 218.

218: Rasa d'espoli del mur 148, que tanca els recintes 35 (pel sud) i 32 (pel nord).

219: Nivell de color marró, força flonjo cobert per la UE 1 al recinte 32. Cobreix la UE 233.

220: Mur direcció N-S que tanca el recinte 37 per l'est i els recintes 34 i 35 per l'oest. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1.

221: Mur direcció E-O que tanca el recinte 37 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1.

222: Mur direcció N-S que tanca el recinte 37 per l'oest. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1. Tallat per la UE 204.

223: Nivell marró fosc amb cendres i carbons, nivell de colmatació i pavimentació del recinte 35. En part cobreix el mur 140. Cobert per la UE 187.

224: Nivell color marró, flonjo. Cobert per la UE 197.

225: Nivell marronós, flonjo, sec. Cobert per la UE 1, cobreix graves naturals. Nivell de colmatació del recinte 34.

226: Terra flonja, marronosa, coberta en part per una pedra bastant gran, amb restes de carbons i material ceràmic. Pertorbat per una arrel. Cobert per la UE 213. Reomple la UE 227.

227: Retall circular a les graves, d'uns 40 cm de diàmetre amb els límits força alterats per les arrels. Reomplert per la UE 226. Talla la UE 228 i les graves.

228: Nivell marronós-vermellós amb pedres. Cobert per la UE 225. Nivell de colmatació del recinte 34.

229: Mur E-O que tanca el recinte 33 pel sud i el 35 pel nord. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1.

230: Terra flonja que reomple la trinxera 231. Té pedres i és de color marró. Cobreix la UE 232.

231: Trinxera en direcció E-O, d'uns 50 cm de fondària, que parteix el recinte 36.

232: Terra marronosa, flonja, que reomple la trinxera 231. Coberta per la UE 230, cobreix la roca.

233: Nivell de cendres al SE del recinte 32, flonjo, amb gran quantitat de material ceràmic. Cobert per la UE 219, cobreix la UE 244.

234: Taca de cendres al voltant de la llar del recinte 37. Nivell d'incendi per sobre el paviment 251 i la llar 235. Cobert per 216.

235: Llar del recinte 37. És de forma quadrada, excavada al paviment 251 i al sòl natural. No té preparació ni de ceràmica ni de còdols. La solera cremada té un gruix d'1 cm. Està coberta per la UE 234.

236: Mur direcció E-O. Situat al nord dels recintes 18 i 19 pel nord. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Té una sola filada i està tallat per ambdós costats. No queda clar que fos el mur de tancament dels recintes, atès que està una mica esbiaixat respecte a la orientació de l'edifici. Cobert per la UE 199.

237: Nivell per excavar. Correspon a un nivell de colmatació del recinte 39, que correspondria a un altre edifici, situat a l'oest de l'edifici 3. Està cobert per la UE 224, que colmatava el recinte 36, el qual se superposa als àmbits de l'edifici núm. 3.

238: Nivell de terra marró que correspon a un dels nivells de colmatació del pati 32. Cobert per la UE 219, cobreix la UE 244.

239: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 32 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Té una sola filada i es conserva només en dos petits trams. Cobert per la UE 1. Se li lliuren els nivells 238 i 244.

240: Retall circular d'1,80 m d'alçada i un diàmetre a la boca de 3,60 m. La secció del fons és triangular, atès que la forma rodona de la boca varia al llarg de la secció que es converteix en quadrada i, finalment, triangular. Està situat al pati 32 i talla un angle del recinte 36. Segurament funciona amb la fossa 242. Cobert per la UE 1, està reomplert per la UE 241 i talla les UE 219, 238, les graves naturals i la roca.

241: Nivell de rebliment del retall 240. Està compost de gravilla, blocs i pedra matxucada. Tot i que s'hi ha recuperat una bona quantitat de material ibèric, la seva cronologia és moderna, datada per una olla de ceràmica vidrada incolora.

242: Fossa rectangular excavada al sòl natural que talla les UE 187 i 223. Està reomplerta per la UE 243. Situada al nord del retall 240.

243: Nivell marró molt flonjo amb poc material, del qual un sembla un alicatat de bany contemporani. Reomple la fossa 242.

244: Nivell d'incendi, comú a bona part del pati 32, amb una màxima concentració a la part SO. A la zona amb més concentració de cendres, també hi havia molts blocs de pedra, possiblement procedent dels enderrocs. S'hi ha recuperat força material, entre els qual destaquen dos poms de nansa zoomorfs. Cobert per les UE 233 i 238, cobreix les graves.

245: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 39 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 224.

246: Nivell de terra marró que correspon a un dels nivells de colmatació del recinte 38 (compartimentació del pati 32). Cobert per la UE 219, cobreix la UE 250.

247: Rasa d'espoli del mur 239. Té uns 40 cm d'amplada i uns 20 cm de fondària. Reomplerta per la UE 248. Talla les UE 238, 244 i les graves.

248: Nivell marró molt flonjo que reomple la rasa 247. Cobert per la UE 1. Tallat per la UE 201.

249: Mur direcció E-O. Està volat i tanca el recinte 38 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes i força malmès. Cobert per la UE 219.

250: Nivell d'enderroc, amb pedres caigudes concentrades al SO i taques de tàpia al SE. Colmata el recinte 38. Cobert per la UE 246, cobreix la UE 258 i les graves.

251: Paviment del recinte 37. És un nivell d'ús de terra batuda que es perd a l'alçada dels murs. Cobert per la UE 234, cobreix les graves i el forat de pal 253. Tallat per la llar 235.

253: Forat de pal situat al NE del recinte 37. Té pedres falcades al fons. Reomplert per la UE 254. Cobert per la UE 251, talla les graves.

254: Terra molt flonja de color marró que reomple el forat de pal 253.

255: Mur direcció N-S. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Se'n conserva una sola filada i està tallat per ambdós costats. Correspondria a una segona fase de remodelació del recinte 32. Cobert per la UE 219, està construït sobre la UE 244. Està molt afectat per la soca d'un arbre.

258: Forat de pal, d'uns 20 cm de diàmetre, amb pedres falcades al fons. Situat al SO del recinte 38. Cobert per la UE 250, reomplert per al UE 259, talla les graves.

259: Nivell cendrós que reomple el forat 258.

260: Forat de pal, d'uns 20 cm de diàmetre, situat al NE del recinte 30. Cobert per la UE 214. Talla les graves.

6. Descripció de les restes constructives

Edifici número 3

L'edifici 3 està situat a l'oest de l'edifici número 2, amb unes dimensions que l'acosten més a l'edifici 1 que al 2 (230 m²). Com aquells també consta d'un pati quadrangular (recinte 32), al qual s'accedeix des del carrer, i una sèrie d'habitacions al nord d'aquest. Com al 2 veiem que hi ha una habitació transversal (recinte 35) a la qual donen tres habitacions allargades en sentit nord-sud (recintes 30, 33 i 34). Més a l'oest hi ha una quarta habitació allargada que dona al pati on s'ha localitzat la única llar de foc de l'edifici 3 (recinte 37). En aquest sector s'ha constatat una construcció posterior als edificis esmentats (recinte 36). Es tracta d'una construcció quadrada, amb uns murs més amples que els de la resta d'edificis i amb una orientació diferent. Aquesta construcció amortitza el mur de tancament oest de l'edifici 3.

L'excavació d'aquest edifici ha posat de manifest la constatació de la destrucció per un incendi. Bàsicament als recintes 35, 37 i la part nord del pati 32 s'han localitzat nivells de cendres i carbons. A la resta d'habitacions, possiblement a causa de l'alt grau d'arrasament pels continuats treballs agrícoles, s'ha localitzat un únic nivell, per sota del superficial, força estèril.

El grau d'arrasament d'aquest sector el constata, a més de l'escassa potència estratigràfica (entre 25 i 50 cm), la gairebé total desaparició d'alguns murs, dels quals en molts casos tan sols en resta la rasa d'espoli, i a les zones conservades l'alçada d'una sola filada.

És a la zona del pati on s'ha localitzat una major concentració de material ceràmic, associat als nivells de cendres.

Pel que fa a la tècnica de construcció, els murs apareixen encaixats en trinxeres de fonamentació que retallen les graves naturals en una amplada idèntica a la del

fonament. L'amplada d'aquests sòcols és generalment de 30 cm o de 40 cm, tot i que en algun punt assoleixen o depassen lleugerament els 45 cm. Les pedres emprades en la construcció són sovint petites (dimensió màxima en general no superior als 30 cm, tot i que n'hi ha de fins a 50 cm), però estan molt ben disposades. Els sòcols es conserven generalment en una alçada d'uns 20 cm, però arriben, en algun cas, als 40 cm. Al damunt hi havia un alçat de toves, segons mostra la troballa d'algun fragment d'aquest material constructiu en els nivells d'enderroc. Pel que fa a l'estratificació documentada en aquests recintes, és sempre molt senzilla, ja que només es documenten nivells d'enderroc formats directament sobre les graves naturals, que, segons tota evidència, eren utilitzades com a sòls.

A l'igual que als edificis 1 i 2, es troba la llar en un sol àmbit de l'edifici (recinte 37), dada que reforça la idea de que els edificis constitueixen una sola unitat domèstica. Es tracta, altra vegada, d'una llar quadrada central de grans dimensions (110x100 cm.), amb revora argilosa i, en aquest cas, sense preparació evident per sota de la sola recremada (UE 235).

Com als altres dos edificis, no tenim dades cronològiques per precisar el moment de construcció de l'edifici, al contrari del que passa amb el moment de destrucció, que es pot situar en un *terminus post quem* de 208-211 aC. La construcció sembla produir-se en un mateix moment i hi ha indicis de remodelacions posteriors, com la que suprimeix la part de les habitacions allargades més propera al pati per fer-ne una de transversal (recinte 35), o una compartimentació del pati, al nord-est d'aquest (recinte 38).

A la part nord-oest del pati, en època moderna o contemporània, es van obrir dos forats, un de rectangular (UE 242), de 0,5 m de fondària i d'un de circular (UE 240), d'1,80 m de fondària i un diàmetre a la boca de 3,60 m, amb la secció del fons triangular. Possiblement van ser deguts a necessitats de les tasques agrícoles, atès que semblen forats de despedregar, pel seu reompliment.

El recinte 36

En època antiga, però en un moment posterior a la destrucció de l'edifici 3, aquest sector torna a ser ocupat. S'ha localitzat una estructura rectangular, d'un sol àmbit, que talla els murs de l'edifici 3. Aquesta té uns murs construïts amb grans pedres i d'una amplada superior a la mitjana dels murs dels edificis localitzats fins ara. El sistema constructiu també varia, així com la orientació de la construcció. Al sud hi ha una rasa excavada al terreny geològic datable al mateix moment de la seva utilització. Els materials arqueològics proporcionen una data de segle II aC, per la qual cosa la nova ocupació no sembla molt posterior als edificis anteriors, tot i que el pronunciat canvi d'orientació pot fer pensar que no es veien evidències de les construccions anteriors.

La consolidació

En aquesta campanya 2001 les tasques de consolidació de les estructures excavades en aquesta i les anteriors campanyes (les de la Zona 2) han tingut un paper clarament prioritari. Després de diverses campanyes continuades d'excavació era en aquests moments del tot necessari afrontar aquesta consolidació per tal d'evitar la degradació de les restes exhumades; restes que sumaven ja més de 250 metres lineals de murs, sumant la totalitat de les parets conservades associables als anomenats Edificis 1, 2 i 3. De fet, cal ressenyar que a més de consolidar els murs conservats, afegint-hi una o dues noves filades de pedres a l'alçat de mur antic visible, també s'ha aplicat puntualment la restitució d'alguns trams de murs desapareguts per accions antròpiques posteriors. Això s'ha realitzat només en aquells casos on hi havia traces prou clares, fonamentalment trinxeres d'espoli, de l'existència de murs antics (per exemple, en diverses parts fonamentals de l'Edifici 2). En aquest cas, òbviament, l'objecte bàsic d'aquesta restitució ha estat la de facilitar la comprensió dels edificis per part de futurs visitants del jaciment. Lògicament, allà on no hi havia cap mena d'indici de parets, tot i que fos versemblant pensar en la seva existència, no s'ha realitzat cap tipus de restitució de parets.

Pel que fa als criteris emprats en aquestes tasques de consolidació han estat els més habituals. L'objectiu de la consolidació ha estat, com deiem, el de salvaguardar les restes arqueològiques mitjançant l'afegit d'una o dues filades de pedres respectant l'aparença de l'aparell original, sense la intenció de fer una falsificació. És per això que en la conservació cal emprar materials menys durs o més solubles que els originals i, en tot cas, han de quedar clarament diferenciades les zones originals de les reconstruïdes. D'altra banda, els materials emprats han estat sempre els mateixos que es feien servir en el període ibèric, és a dir, la pedra i un morter de calç tou (barreja d'aigua amb una certa proporció de calç i arena per tal de ser més soluble que l'original), defugint així de ciment, portland o qualsevol altre afegit modern. Finalment, la diferenciació entre les zones originals i les reconstruïdes van ser marcades mitjançant la coloració del morter de calç emprat (amb tints habituals en el món de la construcció). D'aquesta manera es diferencia d'un simple cop de vista la part consolidada (unida amb morter lleugerament tenyit) i la part original feta amb l'habitual argamassa de fang o terra. Això permet una condició bàsica com és la de la **reversibilitat del procés**, és a dir, la possibilitat de desmuntar la reconstrucció i tornar a deixar les restes tal com eren originalment.

7. Anàlisi preliminar dels materials mobles.

Els materials ceràmics.

En relació als materials ceràmics, cal fer notar, primerament, la seva gran fragmentació, que es tradueix en la quasi total absència de perfils complets. Això és sens dubte degut, almenys en part, al fet que els nivells arqueològics han estat considerablement rebaixats pels treballs agrícoles. Cal dir també que el volum de materials descoberts és encara bastant reduït, de manera que una avaluació global sobre la natura i importància relativa de les diferents produccions importades i sobre les diferents categories de material indígena haurà d'esperar a la realització de noves campanyes.

Tot i amb això, és ja possible fer algunes indicacions preliminars que tenen un cert interès. En primer lloc, cal constatar que els conjunts ceràmics més abundosos són els procedents dels nivells d'enderroc (sovint nivells de destrucció i incendi) dels edificis del període ibèric ple. En ells apareix una associació d'elements ceràmics molt característics d'un període amb una altíssima freqüència d'aparició en el jaciments d'època ibèrica de tota l'àrea catalana. En ells destaca, com a fòssil director més significatiu, l'aparició de nombrosos elements de vaixel·la fina importada de procedència itàlica, la molt cèlebre Campaniana A. En concret ben representada per les formes i decoracions pròpies de l'anomenada fàcies antiga (formes Morel 68, Lamb. 26 i 27 amb decoracions estampillades, Lamb. 28, etc.). Aquesta vaixel·la fina va acompanyada per un nombre reduït però constant d'àmfores importades on predominen, de forma abassegadora, altra vegada les de producció itàlica. Malauradament, d'àmfores itàliques només compten en aquesta campanya amb elements sense forma. Tot plegat un panorama molt típic que cronològicament cal situar en els decennis que envolten l'any 200 aC. Finalment, aquestes ceràmiques d'importació, quantitativament sempre força minoritàries, van acompanyades d'un complet i també característic repertori de

ceràmiques de producció local (o ceràmiques ibèriques), la riquesa i varietat de la qual resten perfectament paleses en l'inventari i làmines de dibuixos que adjunten en aquesta memòria.

Tanmateix, cal destacar també l'aparició d'alguns fragments ceràmics que remeten a algun dels altres períodes d'ocupació d'aquest jaciment. En primer lloc volem citar la documentació d'una vora de cilix àtica de vernís negre del tipus "Castulo Cup". La datació d'aquesta peça es situa fonamentalment dins de la segona meitat del segle V aC., fet que ens proporciona la data més alta pel que fa a l'inici de l'ocupació ibèrica de l'indret. També és destacable l'aparició d'un fragment de cos i espatlla d'una urna de ceràmica a mà amb decoració acanalada complexa, que cal associar a la fase de necròpolis del Bronze Final que havíem evidenciat amb anterioritat en aquest jaciment. També apareixen, especialment en els nivells superficials o barrejats, ceràmiques pròpies de la fase ibero-romana, datable dels segles II-I aC., destacant alguns elements de la vaixella fina itàlica anomenada Campaniana B o Boide.

Altres materials

Els nivells superficials de la Zona 2 han proporcionat dues peces que, per la seva significació, mereixen un capítol específic. Es tracta de dues làmines de plom enrotllades que presenten al seu interior escriptura ibèrica. Una d'elles, un petit rotlle circular de parets bastant primes, encara es troba en procés de desenrotllament i restauració en el Servei de Restauració de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya, tot i que no sembla presentar cap mena d'escriptura gravada. L'altre, en canvi, enrotllat en tres plecs de forma quadrangular, a modus de carta, ja ha estat restaurat i ens ha mostrat un text en ibèric de tres línies que ocupa de forma força irregular la superfície apte de la làmina inscrita. El seu estudi (a càrrec del Dr Velaza) ens mostra una inscripció gravada en signari ibèric, distribuïda en tres línies i amb la separació entre mots marcada amb una triple interrupció, tot i que és possible que aquest procediment no sigui del tot coherent amb l'estructura gramatical del text. Des del punt de vista paleogràfic no hi ha particularitats destacables, però potser es pot detectar una influència del signari monetar. La seva transcripció és la següent:

u-talar : ortinbe-ete-ekia

-alaia-kiste-okan : -alir o III :

neitiunstir : aiuniku-skate :

Tot i que l'epígraf encara es troba en fase d'estudi, es pot avançar que sembla tractar-se d'un document de tipus comercial, possiblement una carta, a jutjar, d'una banda, per l'expressió numeral que tanca la línia 2 i que acompanya el terme **-alir**, molt freqüent en aquest tipus d'inscripcions, i, d'una altra, pel terme **neitiunstir**, el qual, per bé que podria ser un nom personal, tal vegada pot correspondre en altres casos a una fórmula de salutació. S'identifiquen, per una altra part, alguns antropònims, com **ortinbe-e**, **-alaia-kis** i, possiblement, **aiuniku-s**. El protagonisme d'aquests personatges en l'acció referida en el text ve marcat pels diferents sufixos que els acompanyen, però el nostre coneixement de la gramàtica de l'iber és encara insuficient per pronunciar-nos de manera categòrica sobre el seu valor.

9. Conclusions

9.1.- Les fases arqueològiques.

En les quatre campanyes d'excavació realitzades fins el moment (1998-2001) s'ha pogut actuar sobre una superfície total aproximada de 1800 m². Aquest sector, situat a tocar dels límits naturals de la plataforma, ha proporcionat una quantitat notable d'estructures i materials arqueològics els quals es poden adscriure a un mínim de tres fases o períodes diferents:

Fase 1.- Bronze Final. L'ocupació més antiga constatada en el Castellet de Banyoles consisteix en l'ús d'almenys aquest sector de la plataforma com a lloc d'enterrament durant el bronze final. Aquesta afirmació es basa en l'aparició d'una urna d'incineració d'aquest període, per sota dels nivells ibèrics d'habitació del Recinte 9 i dipositada en un encaix a la roca mare. Per ara, en tot el sector excavat, allà on s'ha arribat fins la roca (que és la majoria; tot l'espai ocupat pels Edificis 1, 2 i 3), no ha estat possible documentar cap altra estructura d'aquestes característiques. Sí que a aparegut, però, alguns fragments ceràmics, fora de context, clarament pertanyents a urnes molt similars a la localitzada "in situ". Aquest fet fa pensar en l'existència de més enterraments que, o bé foren totalment arrasats amb la construcció de les vivendes d'època ibèrica, o bé s'estenen per altres sectors de la plataforma encara no excavats (o tots dos factors alhora).

Pel que fa a l'enterrament documentat "in situ" en el Recinte 9, cal dir que es tracta d'una sola urna, amb la seva corresponent tapadora de cobriment, que ha estat encaixada en una fossa retallada en la roca mare amb la forma i dimensions justes per rebre l'urna cinerària. El contingut d'aquesta ha estat malmès per l'acció d'una arrel d'un arbre proper que la travessa i rebenta pel bell mig de la base, en el punt de contacte amb la roca natural. Això ens explica el fet que no haguem pogut identificar restes òssies o de cendres en el seu interior i que s'hagin conservat tant sols uns pocs objectes d'aixovar, més sòlids i pesants, com són una anella circular de bronze i un petit penjoll triangular de pedra retallada. En relació a la cronologia de l'enterrament, tant la forma de l'urna com la seva rica decoració d'acanalats

complexos⁴ remetent clarament a un moment antic dins del bronze final, contemporani a la Fase I del Barranc de Sant Antoni i als conjunts de les coves de Janet i Marcó, a la mateixa Tivissa, (ASENSIO et alii 1994-1996, 240). Es tracta de la fàcies local anomenada com a Període I de Vilaseca o Camps d'Urnes Antic de Ruiz Zapatero que, *grosso modo*, es situa entre els segles XI i IX aC.

Fase 2.- Període Ibèric Ple. A aquest moment corresponen la gran majoria de les estructures i nivells arqueològics documentats tant en aquest nou sector d'excavació com arreu del jaciment. Tots aquells murs en connexió que delimiten els recintes i espais dels quatre grans edificis identificats (Edificis 1 a 4), així com gairebé tots els nivells arqueològics tret dels estrats superficials o remoguts, pertanyen a aquesta fase constructiva. Es tracta bàsicament d'uns poc potents (de 20 a 50 cm.) estrats de colmatació dels diferents recintes que es disposen damunt de les graves naturals lleugerament condicionades (amb fines capes de terra, no sempre ben conservades, com a pavimentació) com a sòl de les habitacions. Desenvoluparem de forma específica la descripció de les estructures d'aquesta fase en l'apartat següent.

Fase 3.- Període Ibèric Final. En els nivells superficials o remoguts es documenten una quantitat ressenyable de materials arqueològics datables dels segles II-I aC. Igualment, al llarg de la zona excavada han aparegut uns pocs trams de murs, força malmesos i inconnexos⁵, que no tenen relació amb els edificis 1 a 4 ni amb cap altre nivell arqueològic que ni siguin els estrats superficials. De fet aquests murs conserven una sola filada i, de seguida, resten penjats damunt dels nivells d'amortització d'aquestes edificacions anteriors. Sembla versemblant pensar, doncs, que es tracta de restes constructives pertanyents a una reocupació de l'indret datable d'aquest moment del període ibèric final o romano-republicà;

⁴ Això és vàlid tant per l'urna "in situ" del Recinte 9 com pel parell de fragments d'urna descontextualitzats apareguts en el curs de les darreres campanyes d'excavació.

⁵ Només hi ha una excepció a aquest panorama, que és la de l'estança de planta rectangular o Recinte 36, ubicat damunt l'angle occidental del pati de l'Edifici 3. Amb tot, el tipus de parament i tècnica emprada en la seva construcció és tant diferent de la resta d'elements d'època ibèrica que ens porta a pensar si no ens trobem davant d'una construcció d'època medieval o moderna. De fet, a l'exterior d'aquest recinte i a tocar del seu angle nord-est, hem excavat una gran fossa retallada a la roca en el fons de la qual hi va aparèixer una olla sencera de ceràmica vidrada d'època moderna. En qualsevol cas, la manca d'estratigrafia directament associada, fet extensible a la totalitat de murs de fases posteriors a la Fase 2, no ens permet precisar aquesta qüestió.

restes que han estat gairebé del tot arrasades i desfigurades pels treballs agrícoles. En tractar-se de la darrera de les ocupacions antigues del jaciment, les construccions es basteixen a una cota superior, damunt les vivendes de la fase anterior, i per això han patit en primera instància la destrucció de l'arada. Malgrat tot, els materials associats a aquesta fase resten en els nivells remoguts i són a constant en tota la superfície de l'assentament (veure també ASENSIO, CELA i FERRER 1996).

9.2 Consideracions finals

Desplegat tot aquest conjunt de dades, provinents tant d'intervencions antigues com, sobretot, de les darreres campanyes d'excavació, cal afrontar una valoració històrica global del jaciment, de la seva evolució estructural, del seu paper i funció en el marc del poblament ibèric de la zona, etc. Per a això, el primer que cal fer és repassar les fites cronològiques que considerem resten ben definides.

A banda d'una ocupació de l'indret com a lloc d'enterrament durant el bronze final (segles XI-IX aC.), les dades sobre una primera ocupació d'època ibèrica ens remeten, ara per ara, a mitjans segle IV aC. o, fins i tot com dèiem abans, de segona meitat del segle V aC., com a datació més antiga. Per tant, sembla descartable una ocupació de l'indret durant el període ibèric antic (segles VI aC.), mantenint-se així la pobresa generalitzada de dades que caracteritza aquesta fase a tota aquesta zona de la Ribera d'Ebre. A més, cal ressenyar que aquesta ocupació més antiga, de segona meitat del segle IV aC. i ple segle III aC. està evidenciada, ara per ara, exclusivament per la presència de materials arqueològics la datació de producció dels quals es situa en aquests moments (vaixella fina àtica, Taller de Roses, etc.). Insistim en el fet que els únics nivells arqueològics contextualitzats corresponen gairebé tots als estrats d'amortització de les tres edificacions complexes excavades i la seva datació es situa, amb força precisió, a les darreries del segle III aC. Amb tot, creiem que no s'ha de descartar l'existència d'un assentament ibèric estable a l'indret del Castellet de Banyoles ja des d'aquesta data de mitjans del segle IV aC. Per a exemplificar aquest dubte raonable podem esmentar el cas, paral·lelitzable al nostre en molts sentits, de la

ciutat ibèrica de La Serreta (Alcoi, Alacant), on igualment es documenta arreu de la zona d'hàbitat un nivell únic d'ocupació de finals del segle III aC. i materials arqueològics del segle IV aC. no associats a cap estructura arquitectònica. En canvi, a la necròpolis associada a aquest assentament s'han excavat 80 tombes datades la majoria d'elles dins del segle IV aC.; tombes amb una riquesa i complexitat que denoten l'ocupació de l'indret per part d'una societat jerarquitzada i plenament desenvolupada ja des d'aquests moments (OLCINA et alii, 1998). Vist això, podem pensar que les construccions del segle III aC. haurien arrasat del tot les estructures de la fase precedent o, en el cas del Castellet de Banyoles, que l'assentament inicial del segle IV aC. no ocupava l'extensió màxima del segle III aC. i les seves restes encara podrien ser identificades en un altre sector de la plataforma.

Pel que fa a la datació final o d'amortització de la única fase constructiva ben documentada en les campanyes de 1998-2001, la que correspon a la corona d'edificacions complexes, cal ressenyar altra vegada dues consideracions bàsiques. En primer lloc, el fet que sembla una datació extensible a la totalitat de la superfície construïda de l'assentament, com mostren les dades relatives al barri adjacent a les torres excavat als anys 40 (ASENSIO, CELA, FERRER 1996, 187). I en segon lloc, que a tot arreu es presenta com una amortització sobtada i fins i tot violenta, amb traces clares de destrucció per incendi i abundoses restes materials trobades "in situ"⁶. I és un abandonament i/o una destrucció generalitzada per a la datació de la qual disposem d'uns elements que podrien proporcionar una precisió molt poc habitual. Ens referim, òbviament, a les troballes numismàtiques procedents d'alguns dels nivells de destrucció d'aquesta corona d'edificacions complexes excavades recentment. Com dèiem en l'apartat corresponent, les monedes de Roma, que són les que proporcionen dades de cronologia absoluta, tenen un *terminus post quem* de 211-208 aC. Això és vàlid tant per les trobades amb context arqueològic en les darreres excavacions, com per l'important lot de peces procedents de les troballes fortuïtes antigues. A més es tracta gairebé

⁶ En les excavacions recents de la Zona 2 hem pogut constatar un fenomen que pot ser interessant en aquest sentit; es tracta de l'aparició alternant de dos tipus diferents d'estrats d'amortització: un de terra marronosa sense traces d'incendi i un altre de terres cendroses, carbons, tovots i ceràmiques cremades, etc. En un mateix edifici es documenten els dos tipus de nivells d'abandonament segons els recintes, sense seguir cap pausa o comportament regular

sempre de monedes molt poc gastades, amb un excel·lent estat de conservació, fet que fa pensar que no ha passat gaire temps entre la seva emissió i la seva pèrdua en el saqueig del Castellet de Banyoles. Saqueig que, per aquestes raons, podria ser enquadrible dins de les operacions bèl·liques de la Segona Guerra Púnica i, més concretament, amb els fets concrets derivats de la sublevació encapçalada per Indibil i Mandoni els anys 206-205 aC. Aquesta revolta indígena estava dirigida per cabdills ilergets però va implicar diversos pobles ibèrics del nord-est peninsular i, de fet, va ser esclafada per Cneus Corneli Escipió i pels procònsuls que el van succeir (L. Lèntul i L. Manli Acidí) en sengles batalles a la Lacetània (Polibi, 11, 32; Livi, 28, 33) i a la Sedetània (Livi, 29, 1, 19). La destrucció d'aquest important assentament ibèric, amb un emplaçament altament estratègic que controla un ampli sector del riu Ebre, podria explicar-se amb molta versemblança en el marc d'aquests esdeveniments històrics.

Cal remarcar, però, que una anàlisi acurada de l'evidència numismàtica, tant d'aquest jaciment com d'altres de contemporanis, posa de manifest que hi ha arguments importants que posarien uns certs dubtes a la datació absoluta de 206-205 aC. per a l'amortització d'aquests dipòsits monetaris (TARRADELL en premsa). Aquesta incertesa es basa en la constatació que no hi ha a la Península Ibèrica cap ocultació monetària amb denaris i victoriats de les sèries més avançades corresponents a l'època de Cató, en els primers anys del segle II aC.; totes les conegudes estan formades, com en el Castellet de Banyoles, per denaris i victoriats de les sèries més antigues, anteriors al 206 aC. En canvi, les circumstàncies susceptibles de produir ocultacions o acumulacions de monedes amortitzades en situacions violentes s'haurien donat igualment durant les accions repressives del cònsol Cató, en el 195 aC. Per tot això, no seria del tot descartable que, malgrat estar compostat per monedes encunyades a Roma amb anterioritat al 208-206 aC., la deposició definitiva d'algun d'aquests conjunt monetaris no s'hagués fet efectiva en un lapse de 10 anys posteriors a aquesta data (TARRADELL en premsa).

Quant al darrer període d'ocupació de l'assentament, com ja s'ha dit està molt mal documentat pel que fa a les estructures constructives, de manera que no és

observable. Tot plegat fa pensar en una típica situació de saqueig violent i caòtic, durant el qual, en un assentament ja abandonat o rendit, uns recintes són cremats i d'altres no.

possible precisar-ne les característiques planimètriques ni arquitectòniques. En tot cas, l'elevat nombre de peces datables d'aquest període que han lliurat els nivells superficials suggereix que devia tractar-se d'un nucli d'una certa importància. Quant a la seva cronologia, creiem que la data inicial s'ha de situar versemblantment dins la segona meitat ja avançada del segle II aC, com sigui que no s'ha documentat la presència de materials d'importació ni de monedes datables amb seguretat de la primera meitat d'aquesta centúria. Hi hauria, doncs, un *hiatus* en l'ocupació del jaciment entre els darrers anys del segle III aC i el tercer quart de la centúria següent. Quant a la cronologia final d'aquest darrer període, les troballes numismàtiques i el predomini de la campaniana B etrusca sobre les produccions "B-oides" sembla indicar que el lloc va ser abandonat en torn de 100 aC, en tot cas no molt enllà dins del segle I aC. A més, l'esmentada troballa de dues monedes de bronze d'origen celtibèric (d'un total de tres) suggereix, en tot cas, una certa vinculació amb el comerç fluvial. És possible que l'abandonament del lloc produït a principis del segle I aC. fos en realitat un desplaçament a l'àrea del Mas de Molló, immediatament a l'esquerra del riu, on es documenta un jaciment romà que possiblement devia tenir les funcions de port fluvial.

Establerta l'evolució estructural i cronològica de les successives ocupacions del jaciment, ara cal centrar-se en un aspecte fonamental com és el de la interpretació funcional dels grans edificis de la Zona 2. Aquest és un element sens dubte clau per tal de definir el paper històric d'aquest nucli així com la composició social dels seus habitants. Dues hipòtesis han estat desenvolupades per tal d'afrontar aquesta qüestió.

En primer lloc, atenent als fets que es tracta d'un conjunt d'edificacions de planta unitària, aparentment bastides d'una tirada i, a jutjar per l'absència de superposicions estratigràfiques o estructurals rellevants, amortitzades poc després de la seva construcció, s'ha pensat que la seva gènesi difícilment podria desvincular-se dels fets militars i polítics relacionats amb la Segona Guerra Púnica. Fins i tot, es poden fer notar diversos trets estructurals i materials que remeten a un cert caràcter campamental o militar de l'assentament en aquesta fase. Ens referim, en concret, a l'existència de grans espais oberts (tant pel que fa als patis com, sobretot, a la gran zona central sense construccions), a l'abundància de monedes de plata de Roma i a la possibilitat d'una emissió local d'imitacions de dracmes emporitanes o a les bateries de recintes de planta

rectangular amb predomini d'aquelles sense aparents funcions domèstiques (i que, per tant, fan pensar en una alta capacitat d'emmagatzematge). Tot plegat semblen condicions o necessitats pròpies d'un indret on hi ha una important concentració de tropes militars. Fins i tot, la concentració d'objectes sumptuaris i de luxe (joies d'or, vaixel·la de plata, etc.) en un mateix emplaçament podria remetre'ns a un element tan característic de situacions bèl·liques com són els botins de guerra.

Sigui com sigui, hi ha una constatació que considerem la més rellevant a l'hora d'interpretar la funcionalitat d'aquestes construccions complexes. Ens referim a l'evidència que es tracta d'edificis perfectament individualitzables ja que disposen cadascun d'ells d'un pati i, sobretot, d'un únic recinte, destacat de la resta, amb llar de foc. Això fa pensar que ens trobem fonamentalment davant de vivendes, de cases on les llars identifiquen, com així ha estat al llarg de la història, un nucli familiar diferenciat. Això sí, de cases que per les seves dimensions i complexitat estructural⁷ hem d'interpretar com a residències de famílies benestants i poderoses, membres de l'elit social de les comunitats ibèriques de la zona. Les joies i d'altres objectes de luxe i de prestigi localitzats en l'amortització d'aquestes vivendes corroborarien aquesta idea. En definitiva, es tractaria de part d'un barri residencial d'un grup de famílies de l'aristocràcia ibèrica local que sorgeix en el moment de màxim apogeu econòmic i polític d'aquest nucli ibèric del Castellet de Banyoles.

Un nucli que, almenys en aquests moments del segle III aC. avançat, reuneix tot un seguit de característiques pròpies d'una aglomeració urbana de primer ordre. En primer lloc, es tracta d'una assentament de grans dimensions, amb un nombre d'habitants concentrats molt superior al de qualsevol altre nucli de poblament conegut en una zona molt àmplia. És, a més, una jaciment on hi ha elements arquitectònics que

⁷ S'ha de tenir en compte que en el marc de l'arquitectura domèstica de tot aquest sector del món ibèric septentrional, aquestes dimensions són del tot fora de mesura. Com a mostra, tant sols recordar les dimensions d'alguns dels edificis nobles o "singulars" més ben coneguts de la zona: l'anomenada "casa del cabdill" de la Ciutadella d'Alorda Park (Calafell, Baix Penedès) té 115 m² que es podrien duplicar (fins els 230 m²) si contem el molt probable pis superior d'aquesta construcció; Una casa complexa de la zona del Camp Triangular del Puig de Sant Andreu (Ullastret, Baix Empordà) presenta 120 m² de superfície; l'anomenat "edifici singular" del Molí d'Espígol (Tornabous, Urgell) té només 85 m². Recordem que en el cas del Castellet de Banyoles els edificis complexos oscil·len entre un mínim de 250 m² i un màxim de 350 m².

destaquen per la seva excepcionalitat estructural (des de les famoses torres fins a les vivendes complexes de la Zona 2). Un hàbitat on aparentment s'hi trobaria representada bona part de la piràmide social (fet aquest molt propi del fenomen urbà), des de les famílies nobles de la Zona 2 a les famílies més humils que ocuparien les cases aparentment més simples del barri excavat als anys 40, a tocar de la zona d'entrada al poblat. Un indret on comencem a tenir importants evidències de textos escrits; textos molt escadussers en tota la zona del nord-est peninsular que evidencien unes necessitats que són més acusades allà on hi ha les seus dels poders locals i, per tant, on es desenvolupen més intensament tasques de tipus administratiu. En aquest mateix sentit cal interpretar la molt versemblant existència d'una seca local que encunya imitacions de dracmes emporitanes de plata. I finalment, un assentament que podria disposar d'un important santuari urbà, com tradicionalment ha estat deduït de la presència d'un lot de peces d'una riquesa i significació excepcional com són les cèlebres pàteres de Tivissa.

En definitiva, ens trobem davant d'una ciutat ibèrica que, arrancant, d'una manera encara fosca, des del segle IV aC., assoleix al llarg del segle III aC. un paper polític i econòmic sens dubte rellevant i vertebrador del poblament ibèric d'un sector important de la Il·l·ercavònia. Fet que no exclou (o fins i tot podria explicar) que, a finals d'aquesta centúria, i davant les especials circumstàncies derivades dels preparatius i esclat de la Segona Guerra Púnica, aquest nucli adopti un rol específic de caire militar⁸.

Finalment, volem acabar aquest treball fent referència a un seguit de temes més globals que resten oberts i que la continuïtat de la recerca en el Castellet de Banyoles podria ajudar a esbrinar. En primer lloc, hi ha el tema de l'estructuració del poblament a tota aquesta àrea del curs inferior del riu Ebre. Les prospeccions intensives de tota la Foia de Mora semblen mostrar que en el període ibèric ple el Castellet de Banyoles

⁸ Per a precisar tota aquesta qüestió hi ha una dada clau que el registre arqueològic del jaciment encara no ens ha permès resoldre. Ens referim, concretament, a la datació precisa de la construcció de tot aquest sector d'habitatges complexos de la Zona 2. Evidentment, aquesta serà una dada fonamental ja que la interpretació pot variar molt si aquesta datació és del 225 aC., del 250 aC. o del 300 aC. Afortunadament, l'estratigrafia de l'Edifici 4 es presenta més complexa que a la de la resta d'edificis fins ara excavats, amb més d'una pavimentació per sota del nivell únic d'amortització. Esperem que aquesta evidència ens doni la possibilitat d'omplir aquest rellevant buit d'informació en les properes campanyes d'excavació.

representa la única concentració de població rellevant a tota la zona, culminant un procés d'agrupament de la població que arrenca des de la primera edat del ferro (NOGUERA 1998). El nucli més proper ubicat riu avall, la ciutadella del Castellot de la Roca Roja (Benifallet, Baix Ebre), podria interpretar-se en aquests moments com un fortí que esdevé el guardià d'un pas estratègic del riu, versemblantment depenent del nucli central que seria la ciutat del Castellet de Banyoles. A un nivell més ampli, aquesta discussió ens remet al tema clàssic de la capitalitat de la Ilercavònia. Aquest és un tema de difícil resolució ja que de la hipotètica identificació d'Hybera amb l'actual ciutat de Tortosa seguim sense tenir pràcticament cap dada fiable; per la seva banda el Castellet de Banyoles també presenta les seves dificultats ja que, com hem comentat, el seu caràcter urbà, de capitalitat, tant sols és defensable, ara per ara, per un moment avançat del segle III aC. Per últim, cal preguntar-se per les bases econòmiques que sustenten una estructuració econòmica, social i política de la complexitat que manifesta, encara que sigui en un moment relativament tardà, la ciutat del Castellet de Banyoles. En aquest sentit s'ha posat de relleu que l'absència d'un element tant característic dels pobles ibèrics de la zona com són les sitges, ens fa pensar que aquesta base econòmica no rau no en l'explotació intensiva i comercialització d'un recurs de grans potencialitats estratègiques com són els excedents cerealístics (ASENSIO, BELARTE i NOGUERA 2001). Així les coses, caldrà plantejar-se en un futur quin o quins són els recursos o les bases materials damunt les quals es sustenta el poder d'aquestes élites del Castellet de Banyoles que, en un moment avançat del segle III aC., es manifesten amb una riquesa material i excepcionalitat estructural sense paral·lels en tota aquest sector septentrional de la cultura ibèrica.

BIBLIOGRAFIA

ASENSIO, D., CELA, X., FERRER, C.:

1996: Els materials ceràmics del poblat ibèric del Castellet de Banyoles (Tivissa). Col·lecció Salvador Vilaseca de Reus, *Pyrenae*, 27, 163-191.

ASENSIO, D. *et alii*:

1994-1996a: "El poblament de les comarques del curs inferior de l'Ebre durant el Bronze Final i la Primera Edat del Ferro", *Gala, Models d'ocupació, transformació i explotació del territori entre el 1600 i el 500 A.N.E. a la Catalunya meridional i zones limítrofes de la depressió de l'Ebre*, 3-5, 301-317.

1994-1996b: "El jaciment del Barranc de Sant Antoni (Ginestar, Ribera d'Ebre)", *Gala, Models d'ocupació, transformació i explotació del territori entre el 1600 i el 500 A.N.E. a la Catalunya meridional i zones limítrofes de la depressió de l'Ebre*, 3-5, 231-246.

en premsa: "Approximation à la structure économique du site de Barranc de Gàfols (Ginestar, Ribera d'Ebre, Tarragone)", *Association Française pour l'Étude de l'âge du Fer*.

ASENSIO, D., MIRÓ, M.T., SANMARTÍ, J., TARRADELL, N.

En premsa: "L'assentament ibèric del Castellet de Banyoles, Tivissa (Ribera d'Ebre) Campanyes de 1998-1999". Jornades d'Arqueologia 1999. Prehistòria, protohistòria i època medieval a les comarques de Tarragona (1993-1999). Tortosa, 1999.

ASENSIO, D., MIRÓ, M.T., SANMARTÍ, J.

2002: "El nucli ibèric del Castellet de Banyoles (Tivissa, Ribera d'Ebre): un estat de la qüestió." Jornades d'Arqueologia. I Jornades d'Arqueologia. Ibers a l'Ebre, recerca i interpretació, Tivissa, 23 i 24 de novembre de 2001, 185-204. Tivissa.

BELARTE, NOGUERA i SANMARTÍ, J.

2002: "El jaciment del Castellot de la Roca Roja (Benifallet, Baix Ebre). Un patró d'hàbitat ibèric en el curs inferior de l'Ebre". Jornades d'Arqueologia. I Jornades d'Arqueologia. Ibers a l'Ebre, recerca i interpretació, Tivissa, 23 i 24 de novembre de 2001. Tivissa, 89-110.

BOSCH GIMPERA, P.:

1913-1914: "Troballes a Tivissa", *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, V.

BLÁZQUEZ, J.M.:

1955-1956: "La interpretación de la pátera de Tivissa", *Ampurias*, XVII-XVIII.

1957-1958: "Nuevas aportaciones a la interpretación de la pátera de Tivissa", *Ampurias*, XIX-XX.

CURA, M., SANMARTÍ, J.:

1986-1989: "Les importacions d'àmfores i ceràmiques comunes del poblat ibèric del Molí d'Espíol (Tornabous, Urgell)", *Empúries*, 48-50, I, 270-279.

CUADRADO, E.:

1957: "La fíbula anular hispánica y sus problemas", *Zephyrus*, VIII, 5-76.

GARCIA Y BELLIDO, A.:

1950: "*Phiale* ibèrica de plata con representaciones de asunto religioso de Tivissa (Tarragona)", *Homenaje a L.Hoyos*, Madrid.

DAUGAS, J.P., TIXIER, L.:

1978: "Essai de technologie et de typologie des fibules annulaires ibériques", *Cypsela*, II, 121-143.

MARIN CEBALLOS, M.C.

1983: "Una nueva interpretación de la pátera de Tivissa", *XVI Congreso Nacional de Arqueología*, Zaragoza, ps. 709-715.

MORET, P.:

1996: Les fortifications ibériques. De la fin de l'âge du Bronze à la conquête romaine, Collection de la Casa de Velázquez, 56, Madrid.

PALLARÈS, R.:

1982: "El Castellet de Banyoles, Tivissa", *Les Excavacions Arqueològiques a Catalunya en els darrers anys*, Excavacions Arqueològiques a Catalunya, 1, Barcelona, ps. 218-221.

1984a: *El poblamiento ibérico de las comarcas de Tarragona (El Castellet de Banyoles, Tivissa, Ribera d'Ebre)*, resum de tesi doctoral, Universitat de Barcelona.

1984b: "El sistema defensivo frontal del Castellet de Banyoles, Tivissa, Ribera d'Ebre", *Pyrenae*, 19-20, ps. 113-125.

1987: "Dos elements de filiació grega del segle IV aC. a l'assentament ibèric del Castellet de Banyoles, Tivissa, Ribera d'Ebre", *Protohistòria Catalana*, 6è Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà, Puigcerdà, ps. 281-288.

inèdit: *El poblamiento ibérico de las comarcas de Tarragona (El Castellet de Banyoles, Tivissa, Ribera d'Ebre)*, Tesi Doctoral, Universitat de Barcelona, 1984.

RADDATZ, K.:

1969: *Die Schatzfunde der Iberischen Halbinsel*, *Madridrer Forschungen*, 5, Berlín.

SANMARTÍ, J., GARCIA, J., ASENSIO, D., PRINCIPAL, J.:

1998: "Les fàcies ceràmiques d'importació del segle III aC i la primera meitat del segle II aC a la costa central de Catalunya", J. Ramon et alii (eds.), *Les fàcies ceràmiques d'importació a la costa ibèrica, les Balears i les Pitiüses durant el segle III aC i la primera meitat del segle II aC*, *Arqueomediterrània*, 4, Barcelona, 111-128.

SERRA-RÀFOLS, J. DE C.:

1941: "El poblado ibérico del Castellet de Banyoles (Tivissa, Bajo Ebro)", *Ampurias*, 3, ps. 15-34.

1965: "La destrucción del poblado ibérico del Castellet de Banyoles de Tivissa (Bajo Ebro)", *Ampurias*, 26-27, ps. 105-117.

TARRADELL-FONT, N.:

inèdit: "Les troballes numismàtiques del Castellet de Banyoles (Tivissa, Baix Ebre).
Revisió dels tresors amb moneda romano-republicana de Tivissa I i IV".

VILASECA, S., SERRA-RÀFOLS, J. de C., BRULL, L.:

1949: *Excavaciones del Plan Nacional en el Castellet de Bañolas, de Tivisa (Tarragona)*, Informes y Memorias, 20, Madrid.

INVENTARI

CASTELLET DE BANYOLES 2001

INVENTARI MATERIALS ARQUEOLÒGICS.

EDIFICI 3

RECINTE 30

U.E. 214:

Taller de Roses

1.- 1 fragment informe.

Campaniana A

2.- 3 fragments de vora d'un bol del tipus Lamb. 28ab.

3.- 3 fragments informes.

Àmfora itàlica

4.- 3 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

5.- 1 fragment de vora d'un bol o vas de parets rectes.

6.- 7 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

7.- 2 fragments de vora d'una àmfora.

8.- 1 fragment de vora horitzontal d'un pithos o tenalla de grans dimensions.

9.- 1 fragment de vora i arrencament de nansa d'un gerrot de dues nanses.

10.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerra.

11 i 12.- 2 fragments de vora de sengles bols o vasos de parets rectes.

13 a 15.- 3 fragments de vora de sengles plats de vora reentrant.

16.- 3 fragments de vora d'un plat de vora exvadada.

17 a 22.- 6 fragments de nanses de tipologia diversa (àmfores i gerres).

23.- 80 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

24.- 1 fragment de vora exvasada d'un gerrot de grans dimensions.

25.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerreta bicònica.

26.- 2 fragments de base amb peu alt anular d'una possible gerra.

27.- 1 fragment de base amb peu anular d'un plat.

28.- 1 fragment de base amb peu anular d'una gerreta bicònica.

29.- 7 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

30.- 1 fragment de nansa bifida, tal vegada pertanyent a una olla de tanca hermètica.

31.- 1 fragment informe.

Ceràmica a mà

32.- 1 fragment de vora d'una olla.

33.- 1 fragment de nanseta, de secció rectangular.

34.- 17 fragments informes.

Material no vascular

35.- 1 cercle retallat de ceràmica ibèrica oxidada no pintada.

RECINTE 33

U.E. 213:

Campaniana A

1 i 2.- 2 petits fragments de vora de sengles Lamb. 27.

3.- 1 fragment informe.

Ceràmica de vernís negre (?) de producció indeterminada

4.- 1 fragment informe (pasta beige, Taller de Roses?).

Àmfora itàlica

5.- 4 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

6.- 5 fragments que donen el perfil complet d'una tapadora d'una urna d'orelletes (amb una incisió ante-coctionem en forma de V).

7.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'una olla de mitjanes/grans dimensions.

8.- 1 fragment de vora d'un *Kalathos* de grans dimensions.

9.- 1 fragment del pom d'un plat-tapadora.

10.- 8 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

11 a 13.- 4 fragments de vora horitzontal pertanyents a tres *pithoi* o tenalles de grans dimensions.

14.- 1 fragment de vora de secció triangular d'una tenalla de grans dimensions.

15 i 16.- 2 fragments de vora de coll de cigne de sengles olles o tenalles de mitjanes/grans dimensions.

17.- 1 fragment de vora completa d'una ampolla o gerra de coll estret.

18 a 20.- 4 fragments de vora de tres plats de vora reentrant.

21.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'un plat carenat o safata.

- 22.- 1 fragment de vora d'una tapadora d'urna d'orelletes.
- 23.- 1 fragment de vora d'un vaset o cubilet de parets fines (imitació de parets fines itàliques?).
- 24 i 25.- 2 fragments de base de sengles tenalles de grans dimensions.
- 26 a 28.- 3 fragments de base amb peu anular de sengles plats o gerres.
- 29.- 1 fragment de base amb peu alt d'una forma indeterminable.
- 30.- 1 fragment del pom d'una tapadora.
- 31.- 1 fragment de nansa de secció circular probablement d'una àmfora.
- 32 a 39.- 8 fragments de nanses bífides de tenalles de grans dimensions.
- 40.- 1 fragment de nansa de cinta d'una gerreta.
- 41.- 1 fragment de nansa bífida d'un *kalathos*.
- 42.- 262 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 43.- 1 fragment de vora d'una gerra, molt probablement del tipus *oenochoe*.
- 44.- 2 fragments de vora vertical d'un bol o vas de parets verticals.
- 45.- 1 fragment de base amb peu anular d'una gerreta.
- 46.- 11 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 47 a 49.- 3 fragments de vora de sengles olles de perfil en "essa".
- 50.- 1 fragment de vora i nansa bífida d'una olla esfèrica de tanca hermètica.
- 51.- 1 fragment de vora d'una olla esfèrica de tanca hermètica.
- 52.- 1 fragment de vora, cos i agafador d'una petita tapadora de llavi arrodonit.
- 53.- 1 fragment de vora de llavi bisellat d'una tapadora d'olla de tanca hermètica.
- 54.- 34 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 55 i 56.- 3 fragments de vora de dues olles de perfil en 'essa'.
- 57.- 1 fragment de vora d'una tapadora.
- 58.- 1 fragment de base plana d'una olla.
- 59.- 13 fragments informes.

Material no vascular

- 60 i 61.- 3 fragments pertanyents a dos individus de *pondus*, molt fragmentaris.
- 62.- 1 cercle retallat de ceràmica ibèrica oxidada no pintada.

Metalls

- 15 fragments molt petits de fines plaquetes de bronze.

Material constructiu

- 10 fragments de tovots, força fragmentats.

Intrusions

- 63.- 1 fragment de vora d'un plat de ceràmica vidrada moderna.

U.E. 226:

Ceràmica comuna de producció indeterminada (itàlica?)

1.- 1 fragment d'agafador d'una tapadora.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

2.- 4 fragments de vora d'un *Kalathos*. (dos d'ells provinents de la U.E. 213).

3.- 1 fragment de vora d'un vaset o cubilet de parets fines (imitació de parets fines itàliques?).

4.- 1 fragment d'un pom d'un plat-tapadora.

5.- 5 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

6 i 7.- 2 fragments de vora de sengles gerretes bicòniques.

8.- 1 fragment de base amb peu anular baix d'una gerreta bicònica.

9.- 1 fragment informe.

Ceràmica a mà

10.- 1 fragment de vora i nanseta vertical d'una probable tapadora de petites dimensions.

Material no vascular

11.- 1 cercle retallat de ceràmica ibèrica oxidada no pintada.

Carbons

- 1 pot de mostres.

U.E. 228:

Campaniana A

1.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada pintada

2.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

3.- 1 fragment de vora d'un vaset o cubilet de parets fines (imitació de parets fines itàliques?).

4.- 1 fragment de base d'una tenalla de grans dimensions.

5.- 1 fragment de nansa de secció circular d'una gerra o olla.

6.- 9 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

7.- 2 fragments informes.

Ceràmica a mà

8.- 1 fragment de vora d'una tapadora de llavi bisellat.

RECINTE 35

U.E. 187:

Taller de Roses

1.- 1 fragment de vora d'una Lamb. 28.

Campaniana A

2.- 1 fragment de base amb peu anular d'una forma indeterminable.

Vernis negre de producció indeterminada

3.- 1 fragment de base amb peu anular d'una forma indeterminable (pasta grisa).

Àmfora itàlica

4.- 3 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

5.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'una olla o tenalla.

6.- 4 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

7 i 8.- 2 fragments de vora horitzontal de sengles *pithoi* o tenalles de grans dimensions.

9.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'una olla o tenalla.

10.- 1 fragment de vora i arrencament de nansa d'un vas 'skyphoide'.

11 i 12.- 2 fragments de vora exvasada de sengles gerretes o vasos 'skyphoides'.

13.- 1 fragment de vora d'un plat de vora vertical.

14 i 15.- 2 fragments de bases còncaues de sengles olles o gerres.

16 i 17.- 2 fragments de bases amb peu anular de sengles plats o gerres.

18.- 1 fragment de nansa bífida d'una tenalla.

19 a 27.- 9 fragments de nanses de tipologia diversa i forma indeterminable.

Ceràmica ibèrica reduïda

28 i 29.- 3 fragments de vora de 2 plats de vora reentrant.

30.- 1 fragment de base amb peu anular d'una gerreta.

31.- 6 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

32.- 2 fragments de vora d'una olla esfèrica de tanca hermètica.

33.- 8 fragments informes.

Ceràmica a mà

34.- 3 fragments de vora, carena i element d'aprehensió d'una olla de perfil en 'essa'.

35 a 37.- 3 fragments de vora exvasada de sengles olles.

- 38.- 2 fragments de base plana d'una olla.
- 39.- 2 fragments informes amb mameló d'una olla.
- 40.- 15 fragments informes.

Material constructiu

- 1 petit fragment de revestiment o paviment de fang cru.
- 1 petit fragment de tovot.

U.E. 223:

Campaniana A

- 1.- 1 fragment de vora d'una copa del tipus Morel 68 o Lamb. 48/49.
- 2.- 1 fragment de vora d'un bol del tipus Lamb. 27.
- 3 i 4.- 2 fragments de base amb peu anular de sengles peces de forma indeterminable.
- 5.- 2 fragments informes.

Ceràmica comuna itàlica

- 6.- 1 fragment del pom d'una tapadora.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

- 7.- 7 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

- 8.- 1 fragment de vora probablement pertanyent a una àmfora.
- 9 i 10.- 3 fragments de vora horitzontal pertanyents a 2 *pithoi* o tenalles de grans dimensions.
- 11.- 1 fragment de vora, de llavi vertical i engruixit, d'una tenalla de grans dimensions.
- 12.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerra.
- 13 i 14.- 2 fragments de vora de sengles *kalathoi* de petites dimensions.
- 15 i 16.- 3 fragments de vora de 2 plats de vora reentrant.
- 17.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'una peça de forma indeterminable.
- 18 i 19.- 6 fragments de base pertanyents a 2 olles o tenalles.
- 20 a 22.- 3 fragments de nanses bífides d'olles o tenalles.
- 23.- 1 fragment de nansa d'un vas 'skyphoide'.
- 24.- 255 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 25.- 3 fragments de base cònca, tal vegada pertanyents a una mateixa peça del tipus *kalathos*.
- 26.- 14 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 27 a 29.- 3 fragments de vora de sengles olles de perfil en 'essa'.
- 30.- 1 fragment de vora d'una olla de tanca hermètica.
- 31.- 20 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 32.- 1 fragment de vora, de llavi ardonit, d'una tapadora.
- 33.- 1 fragment d'un pom zoomorf complet d'una tapadora.
- 34.- 11 fragments informes.

Vidre antic

- 1 petit fragment informe (Intrusió??).

U.E. 157:

Taller de Roses

- 1.- 1 fragment de vora d'un bol del tipus Lamb. 27 (?).

Campaniana A

- 2.- 1 fragment informe.

Àmfora itàlica

- 3.- 5 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

- 4.- 2 fragments de vora de coll de cigne d'una olla o tenalla de grans dimensions.
- 5.- 2 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

- 6.- 1 fragment de vora horitzontal d'un pithos o tenalla de grans dimensions.
- 7.- 1 fragment de vora, de llavi reentrant de secció triangular, d'una tenalla de grans dimensions.
- 8 a 10.- 3 fragments de vores reentrants, dues amb llavi de coll de cigne, de sengles olles de mitjanes/grans dimensions.
- 11.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerra o gerrot.
- 12.- 1 fragment de vora d'una gerreta o vaset 'skyphoide'.
- 13.- 1 fragment de vora d'un plat/tapadora.
- 14.- 1 fragment de vora d'un plat de vora reentrant.
- 15.- 1 fragment de pivot d'una àmfora.
- 16.- 1 fragment de nansa de secció circular.
- 17.- 1 fragment informe amb un forat de reparació.
- 18.- 73 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 19.- 10 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 20.- 9 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 21.- 1 fragment de base amb peu anular d'un plat.

Material no vascular

22 i 23.- 2 cercles retallats de ceràmica ibèrica oxidada no pintada.

RECINTE 34

U.E. 215:

Taller de Roses

1.- 1 fragment de vora d'un bol tipus Lamb. 26.

2.- 1 fragment de vora d'un bol de la forma Lamb. 27.

Campaniana A

3 i 4.- 2 fragments de vora de sengles bols de la forma Lamb. 27 (variants diverses).

5.- 1 fragment de base amb peu anular de forma indeterminable.

6.- 3 fragments informes.

Ceràmica comuna itàlica

7.- 1 fragment informe.

Àmfora itàlica

8.- 3 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

9.- 2 fragments de vora de coll de cigne d'una olla o tenalla de grans dimensions.

10.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'una olla de mitjanes dimensions.

11.- 11 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

12.- 1 fragment de vora d'una àmfora.

13.- 1 fragment de vora horitzontal d'un pithos o tenalla de grans dimensions.

14 i 15.- 8 fragments de vora de coll de cigne pertanyents a 2 olles o tenalles.

16.- 1 fragment de vora reentrant i llavi engruixit d'una olla.

17.- 1 fragment de vora vertical d'una olleta o gerra de petites dimensions.

18.- 1 fragment de vora d'una gerra del tipus oenochoe.

19.- 1 fragment de vora d'un kalathos.

20 i 21.- 5 fragments de vora pertanyents a 2 plats/tapadores.

22 i 23.- 5 fragments de vora pertanyenys a 2 plats de vora reentrant.

24.- 1 fragment de vora reentrant i llavi triangular pertanyent a una forma tancada, tal vegada un amforisc (?).

25 a 27.- 6 fragments de bases còncaues pertanyents a 3 gerres o olles.

28 a 30.- 7 fragments de base amb peu anular pertanyenys a 3 plats.

31.- 1 fragment de nansa completa d'una àmfora.

32 a 34.- 3 fragments de nanses bífides pertanyents a tenalles o olles.

35 i 36.- 2 fragments de nanses de tipologia diversa pertanyents a gerres o gerretes.

37.- 225 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

38.- 1 fragment de vora i arrencament de nansa d'una gerreta bicònica.

39 i 40.- 4 fragments de vora pertanyents a 2 bols de parets verticals.

41.- 48 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

42 a 45.- 6 fragments de vora pertanyents a 4 individus d'olles de perfil en 'essa'.

46 i 47.- 3 fragments de vora pertanyents a 2 individus de tapadores de llavi bisellat.

48 i 49.- 2 fragments de bases planes de sengles olles.

50.- 17 fragments informes.

Ceràmica a mà

51.- 1 fragment de vora d'una olla.

52.- 4 fragments informes.

Metalls

- 1 petit fragment d'una plaqueta de bronze.

Intrusions

- 4 fragments de ceràmiques vidrades modernes.

RECINTE 36

U.E. 197:

Campaniana A

1.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

2.- 1 fragment de vora reentrant i llavi vertical engruixit, d'una olla o tenalla de grans dimensions.

3.- 3 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

4 i 5.- 2 fragments de vora horitzontal de sengles pithoi o tenalles de grans dimensions.

6.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerra.

7.- 1 fragment de base amb peu anular d'un plat o gerra.

8.- 1 fragment de nansa pertanyent a un kalathos.

9.- 48 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

10.- 3 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

11.- 4 fragments informes.

Ceràmica a mà

12.- 1 fragment informe, amb decoració d'acanalats horitzontals i acanalats complexos, pertanyent a una urna del bronze final.

13.- 1 fragment informe amb decoració de diversos cordons digitats, horitzontals i verticals, probablement pertanyent a una tenalla del bronze final.

14.- 4 fragments informes.

RECINTE 37

U.E. 234:

Ceràmica àtica de vernís negre

1.- 1 fragment de vora d'una kylix del tipus "Castulo Cup".

Campaniana B (Intrusió!!!)

2.- 1 fragment de base d'un bol de la forma Lamb. 1/8.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

3.- 7 fragments del perfil complet d'un vas kalathoides de petites dimensions.

4.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

5 i 6.- 2 fragments de vora horitzontal de sengles pithoi o tenalles de grans dimensions.

7.- 1 fragment de vora i arrencament de nansa bifida d'una gerra, tal vegada del tipus oenochoe.

8.- 1 fragment de vora d'un kalathos.

9.- 8 fragments del perfil complet d'un plat de vora reentrant.

10 a 16.- 13 fragments de vora pertanyents a 7 plats de vora reentrant.

11.- 3 fragments del pivot d'una àmfora.

12.- 1 fragment de base còncava d'una gerra.

13.- 1 fragment de base amb peu anular d'un plat.

14.- 1 fragment de nansa de secció circular.

15.- 165 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

16.- 9 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

17.- 1 fragment de vora d'una olla de perfil en 'essa'.

18.- 1 fragment de vora i arrencament de nansa bifida d'una olla de tanca hermètica.

19 i 20.- 2 fragments de base còncava de sengles olles.

21.- 33 fragments informes.

Ceràmica a mà

22.- 6 fragments de vora molt probablement pertanyents a una mateixa olla de perfil en 'essa'.

24 a 27.- 4 fragments de vora de sengles olles.

28 i 29.- 2 fragments de vora de sengles tapadores de llavi arrodonit.

30 a 32.- 3 fragments de vora de sengles tapadores de llavi bisellat.

33.- 17 fragments informes.

Metalls

- diversos fragments d'una llarga tija o barra fina de ferro (ast de ferro?).

- 1 fragment d'una plaqueta de bronze en forma de ganxo.

Carbons

- 2 pots de mostres.

RECINTE 32 (pati)

U.E. 219:

Vernís negre de Cales

1.- 1 fragment de base amb peu anular, de forma indeterminable, amb restes molt escadusseres de decoració estampillada i d'estries a rodeta.

Campaniana A

2.- 1 fragment de base amb peu anular, de forma indeterminable.

3.- 4 fragments informes.

Vernís negre de producció indeterminada

4.- 1 fragment informe (de pasta grisa).

Àmfora púnico-ebusitana

5.- 1 fragment informe.

Àmfora itàlica

6.- 5 fragments informes (3 de pasta típica i 2 amb pastes atípiques).

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

7.- 3 fragments de vora d'un Kalathos.

8.- 2 fragments de base amb peu anular, tal vegada pertanyent a un vas skyphoide.

9.- 8 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

- 10.- 1 fragment de vora horitzontal d'un *pithos* o tenalla de grans dimensions.
- 11.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'una olla o tenalla.
- 12.- 1 fragment de vora exvasada i coll cil.líndric d'una gerra de grans dimensions.
- 13.- 2 fragments de vora exvasada d'una gerra.
- 14 a 16.- 3 fragments de vora de sengles *kalathoi*.
- 17.- 1 fragment de vora i nansa completa d'un vas kalathoide.
- 18 i 19.- 2 fragments de vora exvasada de sengles gerretes o vasos skyphoide.
- 20 a 22.- 3 fragments de vora de sengles plats de vora reentrant.
- 23.- 1 fragment de pivot d'una àmfora.
- 24.- 1 fragment de base cònca d'una gerra o olla.
- 25 i 26.- 2 fragments de bases amb peu anular de sengles plats o gerretes.
- 27.- 1 fragment de nansa de secció circular, probablement pertanyent a una àmfora.
- 28 i 30.- 3 fragments de nanses bífides de sengles olles o tenalles.
- 31 i 33.- 3 fragments de nansa de cinta de sengles gerres o gerretes.
- 34.- 188 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 35 a 37.- 3 fragments de vora, un amb arrencament de nansa de cinta, de sengles gerres.
- 38.- 7 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 39 a 45.- 7 fragments de vora de sengles olles de perfil en 'essa'.
- 46.- 1 fragment del pom d'una tapadora.
- 47.- 12 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 48.- 1 fragment de vora d'una olla de perfil en 'essa'.
- 49.- 1 fragment de vora d'una tapadora, de llavi bisellat.
- 50.- 1 fragment de pom d'una tapadora.
- 51.- 1 fragment informe.

Material no vascular

- 52 a 54.- 3 cercles retallats de ceràmica ibèrica oxidada no pintada.

Ceràmica vidrada moderna (intrusions).

- 55.- 1 fragment informe.

Metalls

- 2 fragments d'escòria de fosa de plom.
- 1 petita plaqueta enrotllada de plom.

Material constructiu

- 2 fragments d'enlluït o arrebossat de parets, de fang cru.

Carbons

- 2 fragments.

U.E. 233:

Campaniana A

1.- 1 fragment informe.

Àmfora itàlica

2.- 8 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

3.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'una olla o tenalla.

4.- 1 fragment de base d'un kalathos.

5.- 5 fragments informes (dos d'ells clarament pertanyents a plats).

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

6.- 2 fragments de vora horitzontal d'un *pithos* o tenalla de grans dimensions (un provinent de la U.E. 219).

7 i 8.- 2 fragments de vora exvasada de sengles gerretes.

9 a 12.- 7 fragments de vora pertanyents a 4 plats de vora reentrant.

13.- 1 fragment del pivot d'una àmfora.

14 i 15.- 2 fragments de bases de sengles tenalles o olles.

16.- 1 fragment de base o pom complet d'un plat-tapadora (?).

17 a 19.- 3 fragments de bases amb peu anular de sengles plats.

20.- 1 fragment de base d'un kalathos.

21 a 24.- 4 fragments de nanses bifides de tenalles.

25.- 97 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

26.- 6 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

27 a 31.- 7 fragments de vora pertanyents a 5 olles de perfil en 'essa'.

32.- 1 fragment de base còncava d'una olla.

33.- 16 fragments informes.

Ceràmica a mà

34.- 23 fragments que donen el perfil complet d'una olla de perfil en 'essa'.

35 i 36.- 7 fragments de vora pertanyents a 2 olles de perfil en 'essa'.

37.- 3 fragments de vora, amb llavi bisellat, d'una tapadora de tanca hermètica.

38.- 9 fragments informes.

Material no vascular

39 i 40.- 2 cercles retallats de ceràmica ibèrica oxidada no pintada.

41.- 1 cercle retallat de ceràmica grollera a torn.

42.- 1 cercle retallat de ceràmica a mà.

Material constructiu

- 4 fragments de tovots.

Carbons

- 1 pot de mostra (3 fragments).

U.E. 238 (fossa moderna):

Campaniana B antiga

1.- 1 fragment informe, amb decoració d'estries a rodeta (= peça nº 1 de la U.E. 241).

Campaniana A

2 i 3.- 2 fragments de vora de sengles Lamb. 27.

4 i 5.- 3 fragments de base amb peu anular de 2 peces de forma indeterminable.

6.- 1 fragment informe.

Àmfora itàlica

7.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

8.- 4 fragments informes (2 d'ells clarament pertanyents a *kalathoi*).

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

9.- 1 fragment de vora horitzontal d'un pithos o tenalla de grans dimensions.

10.- 1 fragment de vora reentrant, amb llavi vertical arrodonit, d'una tenalla de grans dimensions.

11 a 13.- 4 fragments de vora de coll de cigne pertanyents a 3 olles o tenalles.

14.- 1 fragment de vora horitzontal d'un pithos de dimensions reduïdes (versió miniaturitzada?).

15 a 17.- 3 fragments de vora exvasada de sengles gerres.

18 a 22.- 5 fragments de vora de sengles plats de vora reentrant.

23.- 1 fragment de vora d'una mena de bol o vas de parets verticals.

24.- 1 fragment de vora reentrant i de llavi triangular, similar a la d'una àmfora en versió miniaturitzada.

25.- 1 fragment de base d'una olla o tenalla.

26.- 1 fragment de base cònca d'una gerra.

27 a 30.- 4 fragments de base amb peu anular de sengles plats o gerretes.

31 i 32.- 2 fragments de nanses bífides de tenalles de grans dimensions.

33.- 1 fragment de nansa bífida.

34.- 1 fragment de nansa de cinta d'una gerra.

35.- 169 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

36 a 47.- 12 fragments de vora de sengles olles de perfil en 'essa'.

48.- 22 fragments informes.

Ceràmica a mà

49.- 1 fragment de vora d'una olla de perfil en 'essa'.

50.- 1 fragment de vora, de llavi arrodonit, d'una tapadora.

51.- 1 fragment de vora, de llavi bisellat, d'una tapadora.

52.- 2 fragments informes, amb decoració de cordons impresos.

53.- 10 fragments informes.'

Material no vascular

54 a 56.- 3 cercles retallats de ceràmica ibèrica oxidada no pintada.

Intrusions

57.- 2 fragments informes de ceràmica vidrada moderna.

Fauna

- 3 fragments.

U.E. 241 (fossa moderna)

Campaniana B antiga

1.- 1 fragment de base amb peu anular d'un vas de forma indeterminable, amb decoració de palmetes i estries a rodeta (= peça nº 1 de la U.E. 238).

Campaniana A

2.- 1 fragment de base amb peu anular d'una peça de forma indeterminable.

Àmfora púnica centre-mediterrània

3.- 1 fragment informe.

Àmfora itàlica

4.- 1 fragment de nansa.

5.- 2 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

6.- 2 fragments de vora de coll de cigne d'una olla o tenalla.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

7.- 1 fragment de vora d'àmfora.

8 i 9.- 2 fragments de vora horitzontal de sengles pithoi o tenalles de grans dimensions.

10 i 11.- 2 fragments de vores reentrants de sengles tenalles de grans dimensions.

12 i 13.- 2 fragments de vora de sengles *kalathoi*.

14.- 1 fragment de vora d'una tapadora de petites dimensions.

15.- 1 fragment de base d'una olla o tenalla.

16.- 1 fragment de base amb peu anular d'un plat.

17 a 20.- 4 fragments de nanses de tipologia diversa.

21.- 131 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

22.- 1 fragment de vora d'un plat de vora reentrant.

23.- 8 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

24 a 27.- 4 fragments de vora, de llavi arrodonit, de sengles tapadores.

28 i 29.- 2 fragments de vora, de llavi bisellat, de sengles tapadores de tanca hermètica.

30.- 6 fragments informes.

Ceràmica a mà

31 i 32.- 2 fragments de vora de sengles olles.

33.- 1 fragment informe amb decoració d'impresions.

Ceràmica vidrada

34.- 1 fragment d'una olleta completa, amb una petita nansa, amb vidrat a la vora i a la superfície interna.

35.- 1 fragment de nansa.

36.- 4 fragments informes.

U.E. 244:

Campaniana A

1.- 1 fragment de peu d'una copa del tipus Morel 68.

2.- 1 fragment de base amb peu anular i roseta central estampillada d'una peça de forma indeterminable.

3.- 4 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

4.- 2 fragments de vora d'un bol de parets verticals.

5.- 1 fragment de vora d'un plat de vora reentrant.

5bis.- 1 fragment de vora d'un plat de vora reentrant.

6.- 10 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada no pintada

7 a 9.- 5 fragments de vora pertanyents a 3 àmfores.

10 i 11.- 2 fragments de vora horitzontal de sengles pithoi o tenalles de grans dimensions.

12 i 13.- 2 fragments de vora reentrant i llavi horitzontal curt de sengles tenalles de grans dimensions.

14 i 15.- 2 fragments de vora de coll de cigne de sengles olles o tenalles.

16 a 18.- 4 fragments de vora exvasada i nansa de secció circular de 3 gerrots de dues nanses

19 i 20.- 2 fragments de vora exvasada de sengles gerres o gerrots.

21.- 6 fragments de vora i coll d'una gerra del tipus oenochoe.

22.- 1 fragment de vora i arrencament de nansa d'una gerreta.

- 23 a 26.- 4 fragments de vora exvasada de sengles gerretes (o vasos 'skiphoides').
- 27.- 1 fragment de vora d'un vas 'skiphoide'.
- 28 a 42.- 16 fragments de vora pertanyents a 15 plats de vora reentrant.
- 43.- 11 fragments de vora i cos molt probablement pertanyents a un mateix kalathos.
- 44 a 47.- 4 fragments de vora de sengles kalathoi.
- 48.- 1 fragment de base d'una tenalla de grans dimensions.
- 49.- 1 fragment de base còncava d'una gerra o gerrot.
- 50 a 55.- 14 fragments de base amb peu anular pertanyents a 6 plats o gerres.
- 56 i 57.- 2 fragments de bases pertanyents a sengles kalathoi.
- 58 a 61.- 4 fragments de nanses d'àmfores.
- 62 a 71.- 11 fragments de 10 nanses bífides de tenalles o olles de grans dimensions.
- 72 a 74.- 3 fragments de nanses de secció circular de gerrots o tenalles.
- 75 i 76.- 2 fragments de nanses de vasos 'skiphoides'.
- 77.- 319 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 78 a 89 i 89bis.- 14 fragments de vora pertanyents a 13 olles de perfil en 'essa'.
- 90.- 1 fragment de vora i nansa bífida completa d'una olla de tanca hermètica.
- 91.- 1 fragment de vora de llavi pla d'una olla de tanca hermètica.
- 92 i 93.- 2 fragments de vora de sengles tapadores de llavi arrodonit.
- 94.- 1 fragment de base d'una olla.
- 95.- 1 fragment de nansa bífida d'una olla de tanca hermètica.
- 96.- 48 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 97 a 107.- 15 fragments de vora pertanyents a 11 olles.
- 108 a 111.- 7 fragments de vora, de llavi arrodonit, pertanyents a 4 tapadores.
- 112 a 114.- 3 fragments de vora, de llavi bisellat, de sengles tapadores.
- 115 i 116.- 2 fragments de poms zoomorfs complets de sengles tapadores.
- 117.- 1 fragment del pom complet d'una tapadora.
- 118.- 3 fragments informes amb decoració d'impresions.
- 119.- 37 fragments informes.

Material no vascular

- 120 a 128.- 9 cercles retallats de ceràmica ibèrica oxidada no pintada.
- 129.- 1 cercle retallat de ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada.
- 130.- 1 cercle retallat de ceràmica a mà.

Metalls

- 1 fragment gran d'escòria de ferro.

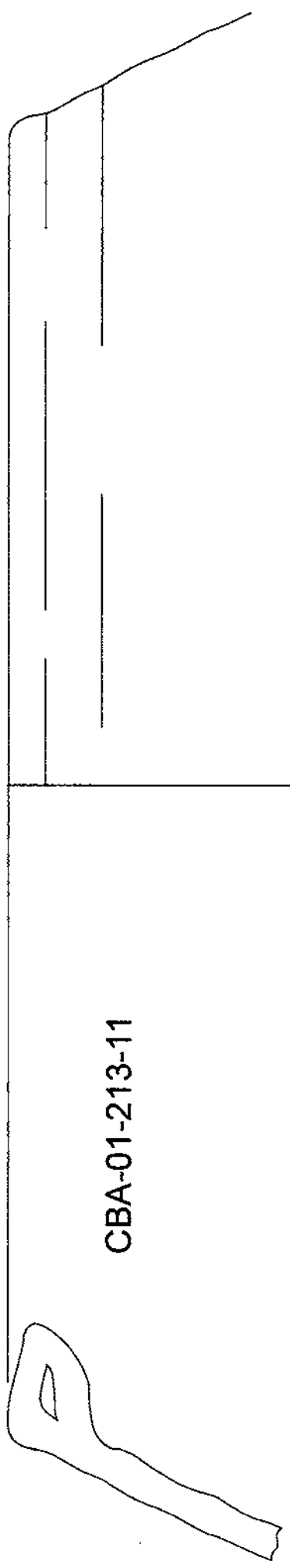
Fauna

- 1 fragment.

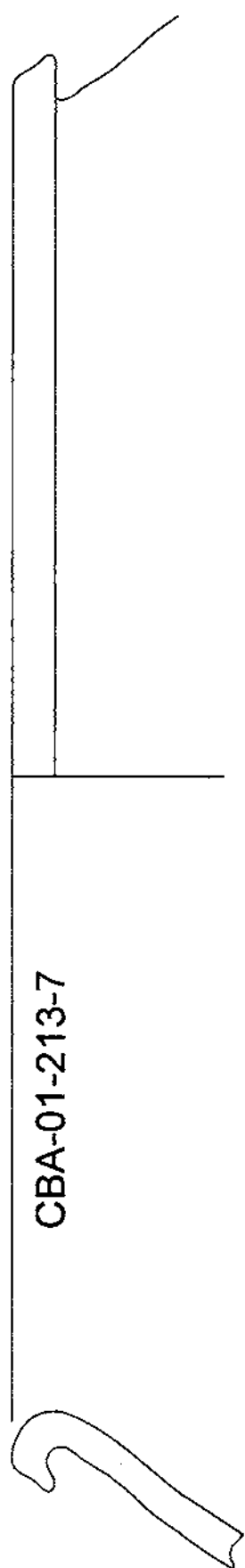
Carbons

- 1 fragment.

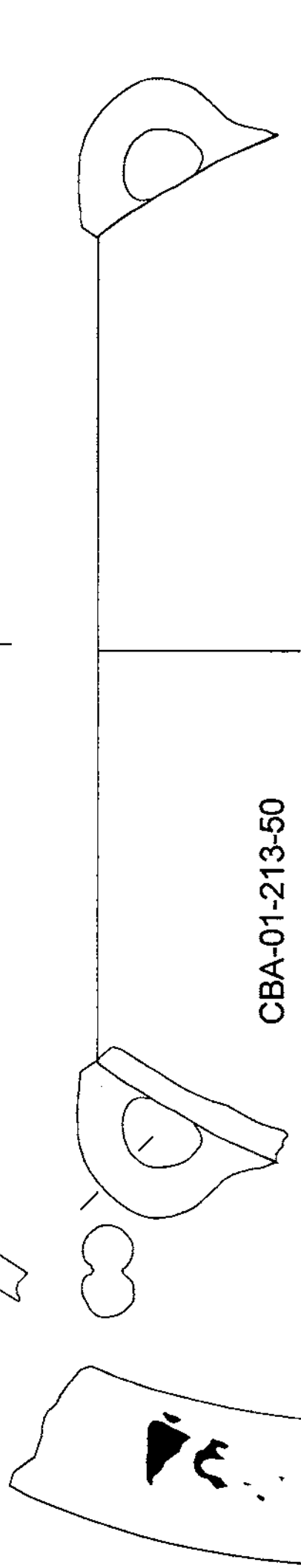
DIBUIXOS CERÀMIQUES



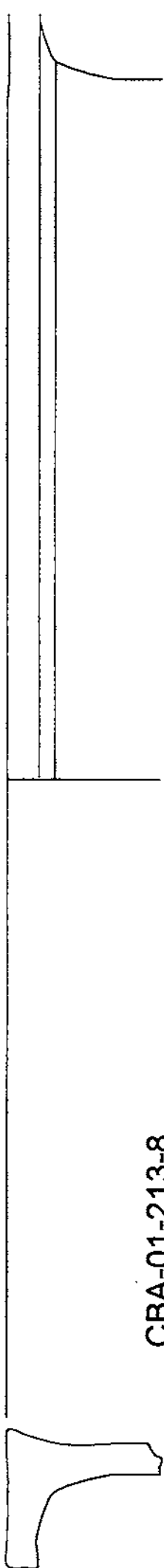
CBA-01-213-11



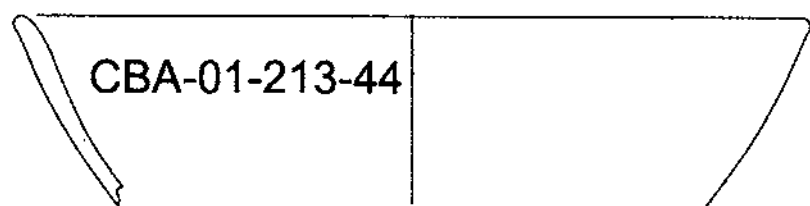
CBA-01-213-7



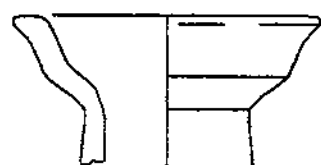
CBA-01-213-50



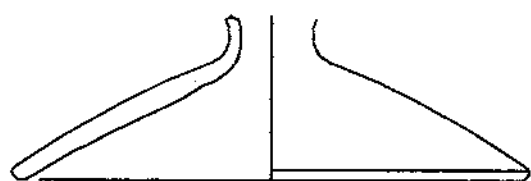
CBA-01-213-8



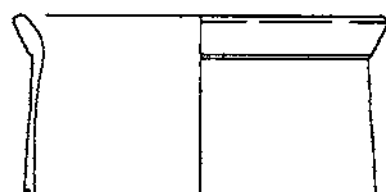
CBA-01-213-44



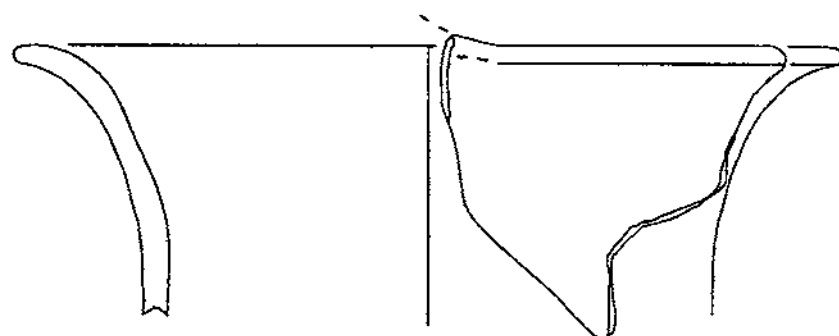
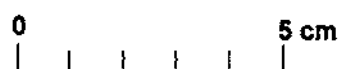
CBA-01-213-17



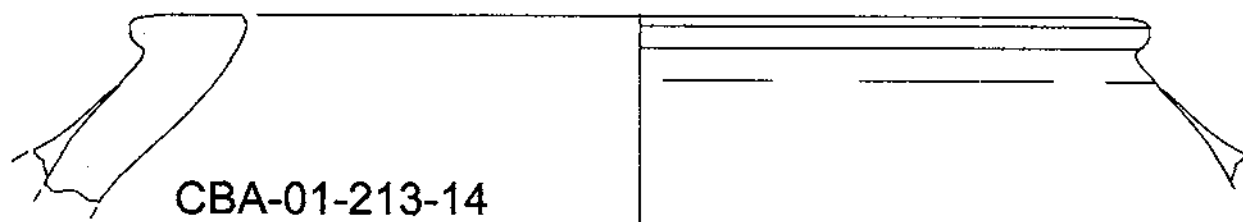
CBA-01-213-52



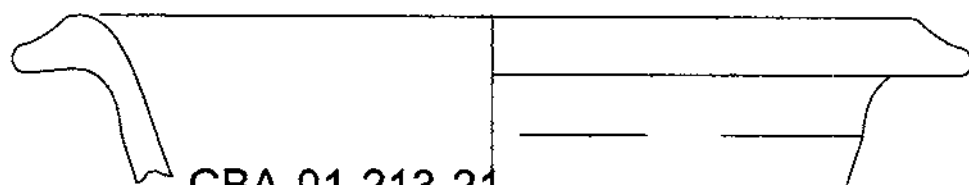
CBA-01-213-23



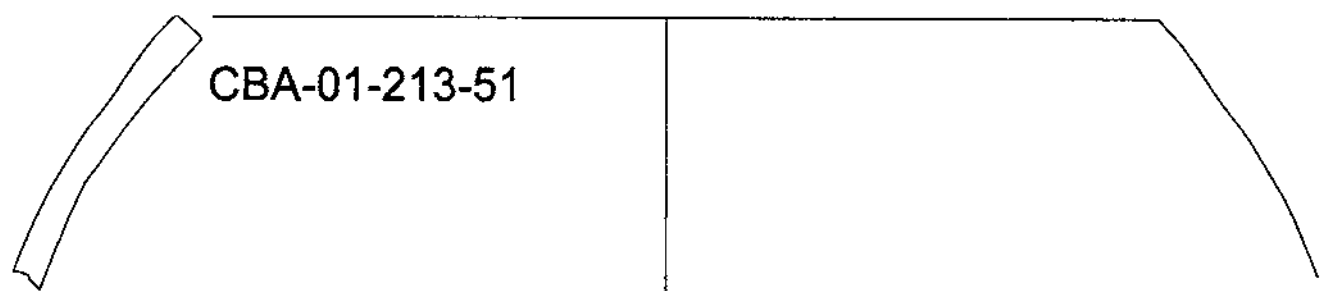
CBA-01-213-43



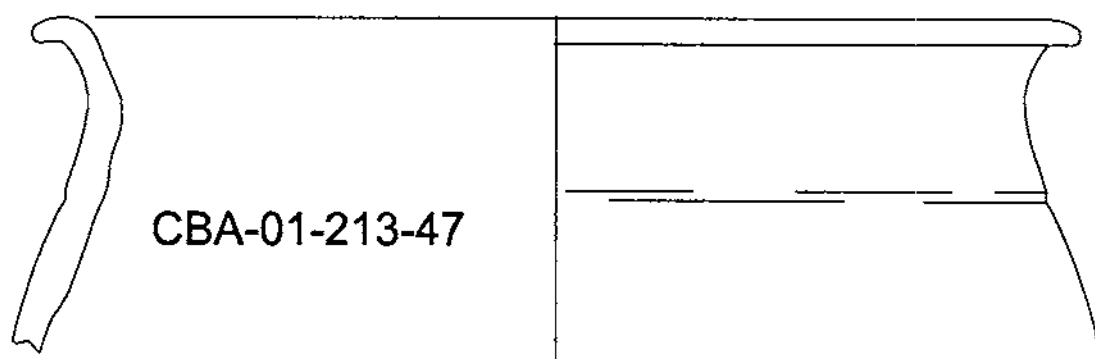
CBA-01-213-14



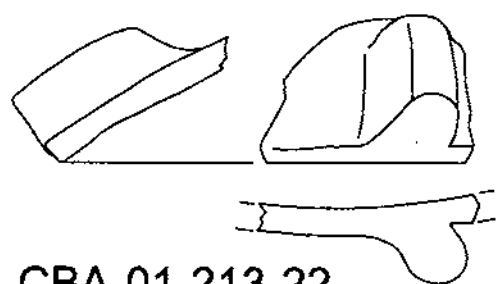
CBA-01-213-21



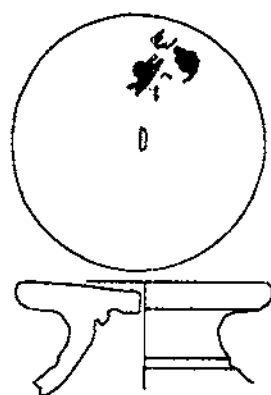
CBA-01-213-51



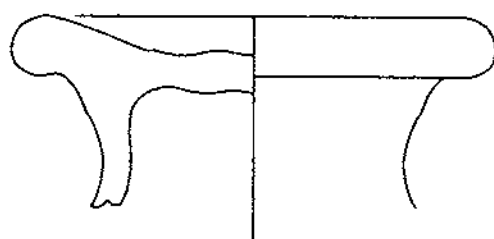
CBA-01-213-47



CBA-01-213-22



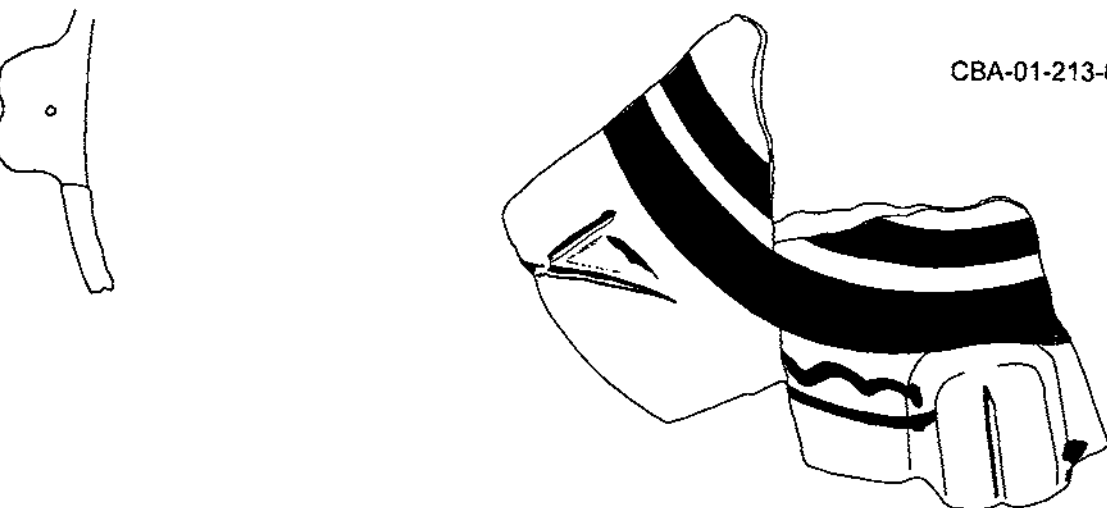
CBA-01-213-9

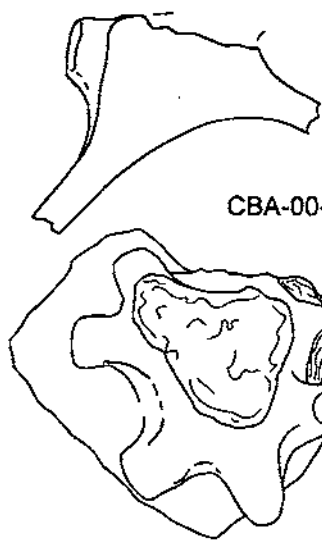


0 5 cm



CBA-01-213-6

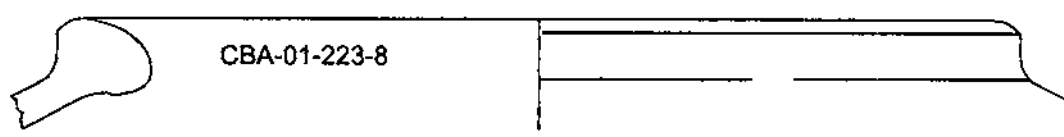
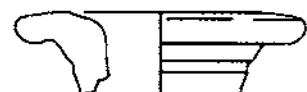




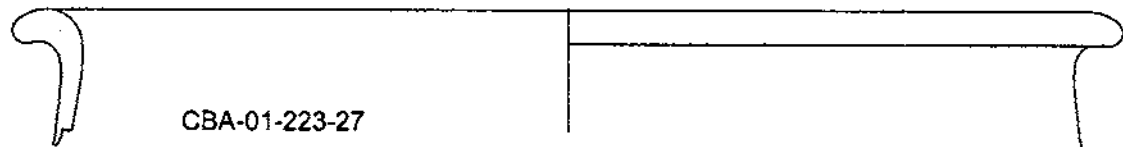
CBA-00-223-33



CBA-01-223-6



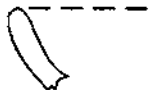
CBA-01-223-8



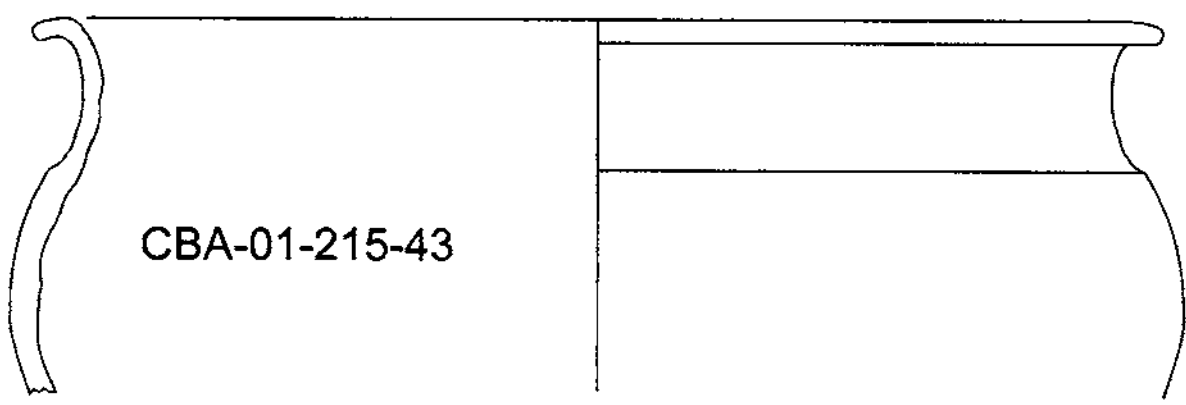
CBA-01-223-27



CBA-01-215-3



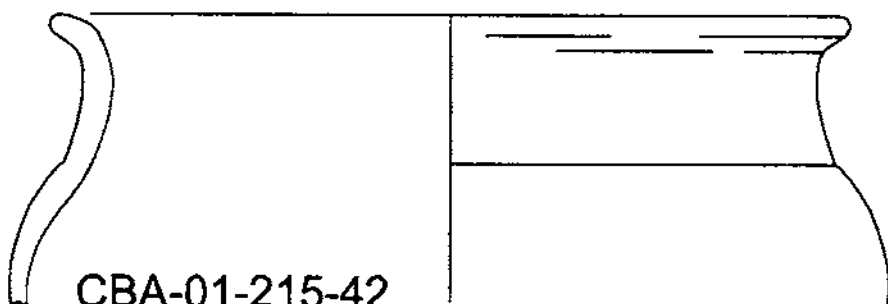
CBA-01-215-5



CBA-01-215-43



CBA-01-215-1

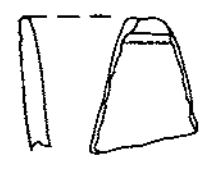
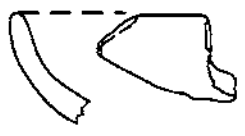


CBA-01-215-42

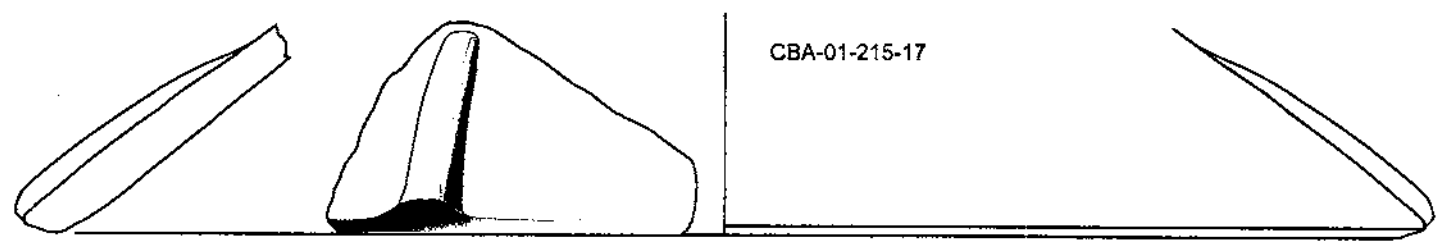
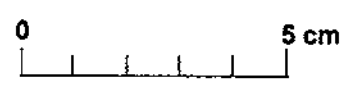


CBA-01-223-3

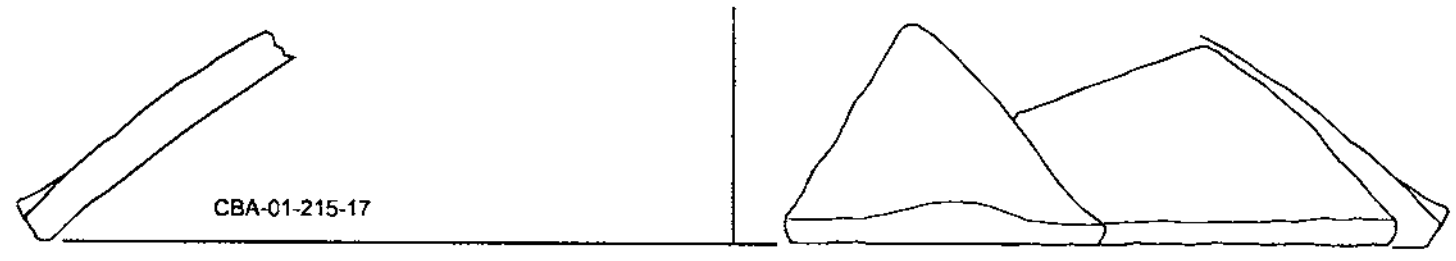
CBA-01-223-2



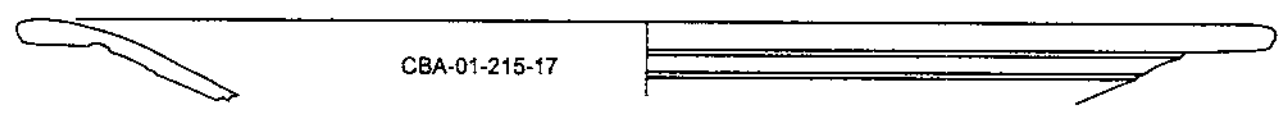
CBA-01-223-1



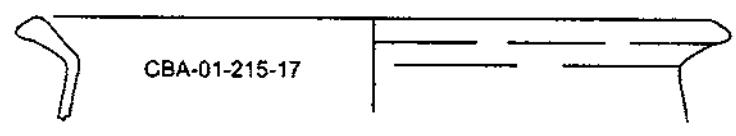
CBA-01-215-17



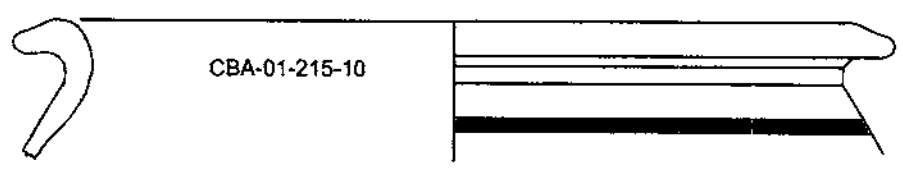
CBA-01-215-17



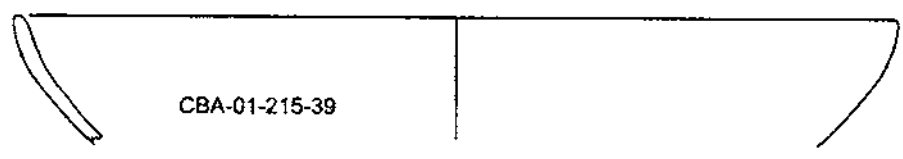
CBA-01-215-17



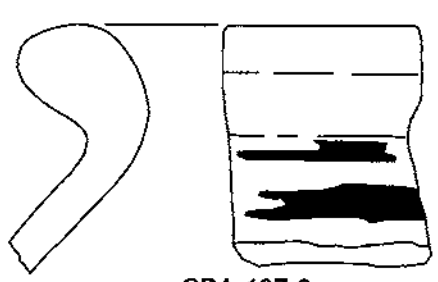
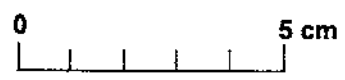
CBA-01-215-17



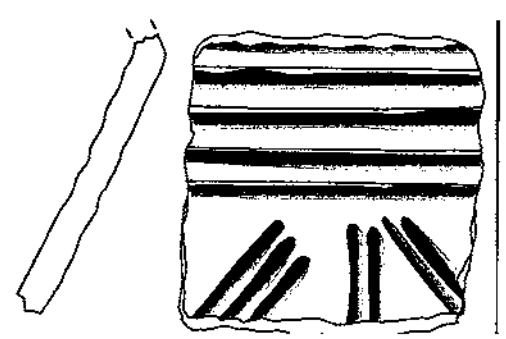
CBA-01-215-10



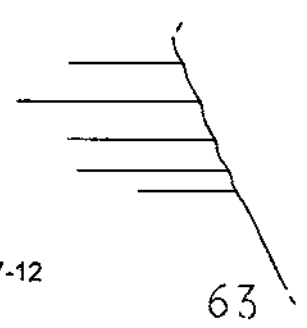
CBA-01-215-39

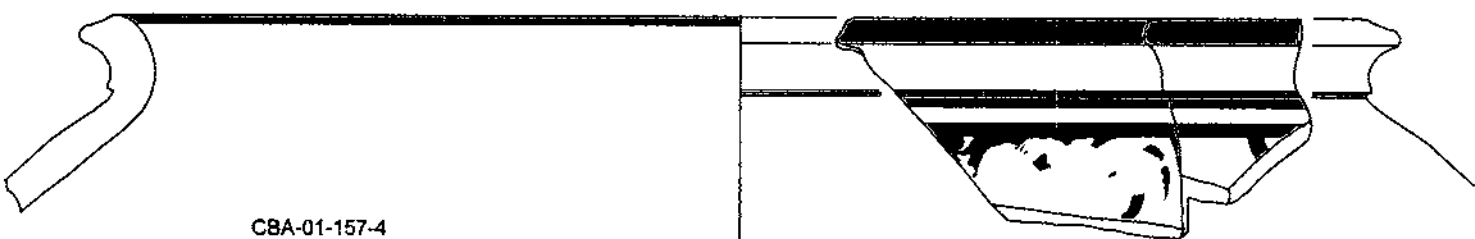


CBA-197-2

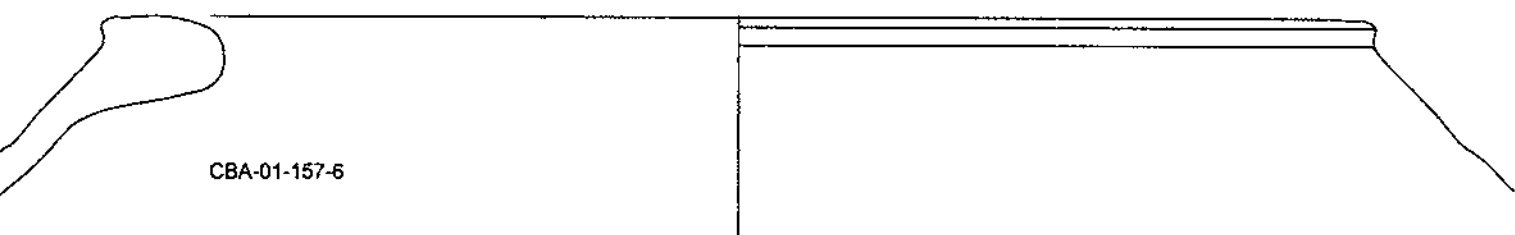


CBA-01-197-12



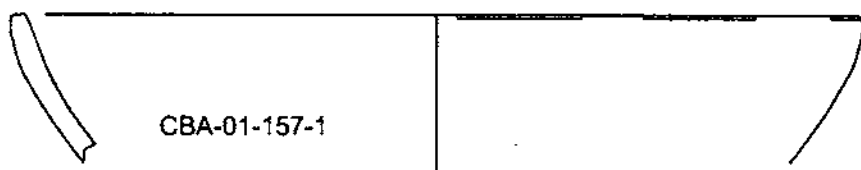
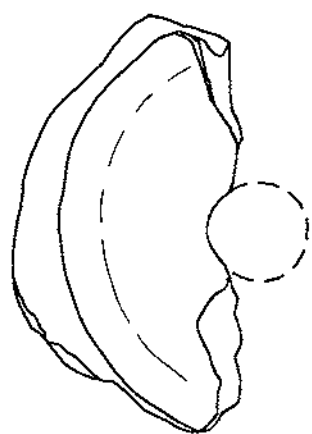


CBA-01-157-4



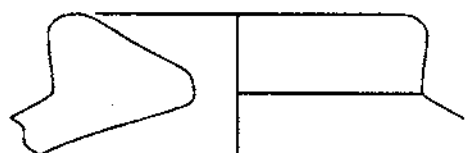
CBA-01-157-6

0 5 cm



CBA-01-157-1

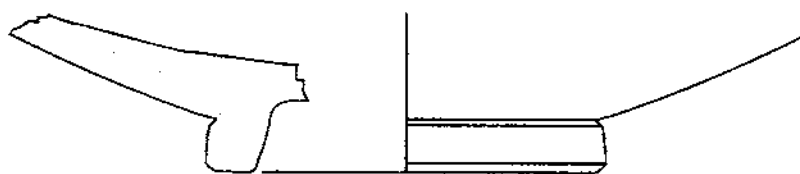
0 5 cm



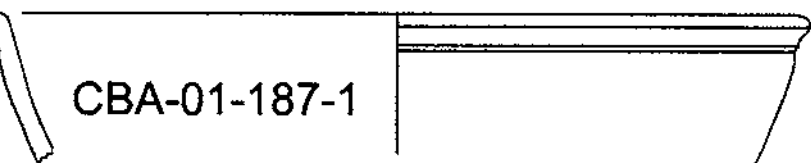
CBA-01-157-21



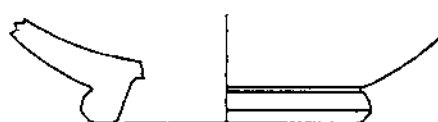
CBA-01-187-34



CBA-01-187-2



CBA-01-187-1



CBA-01-187-3



FIGURES

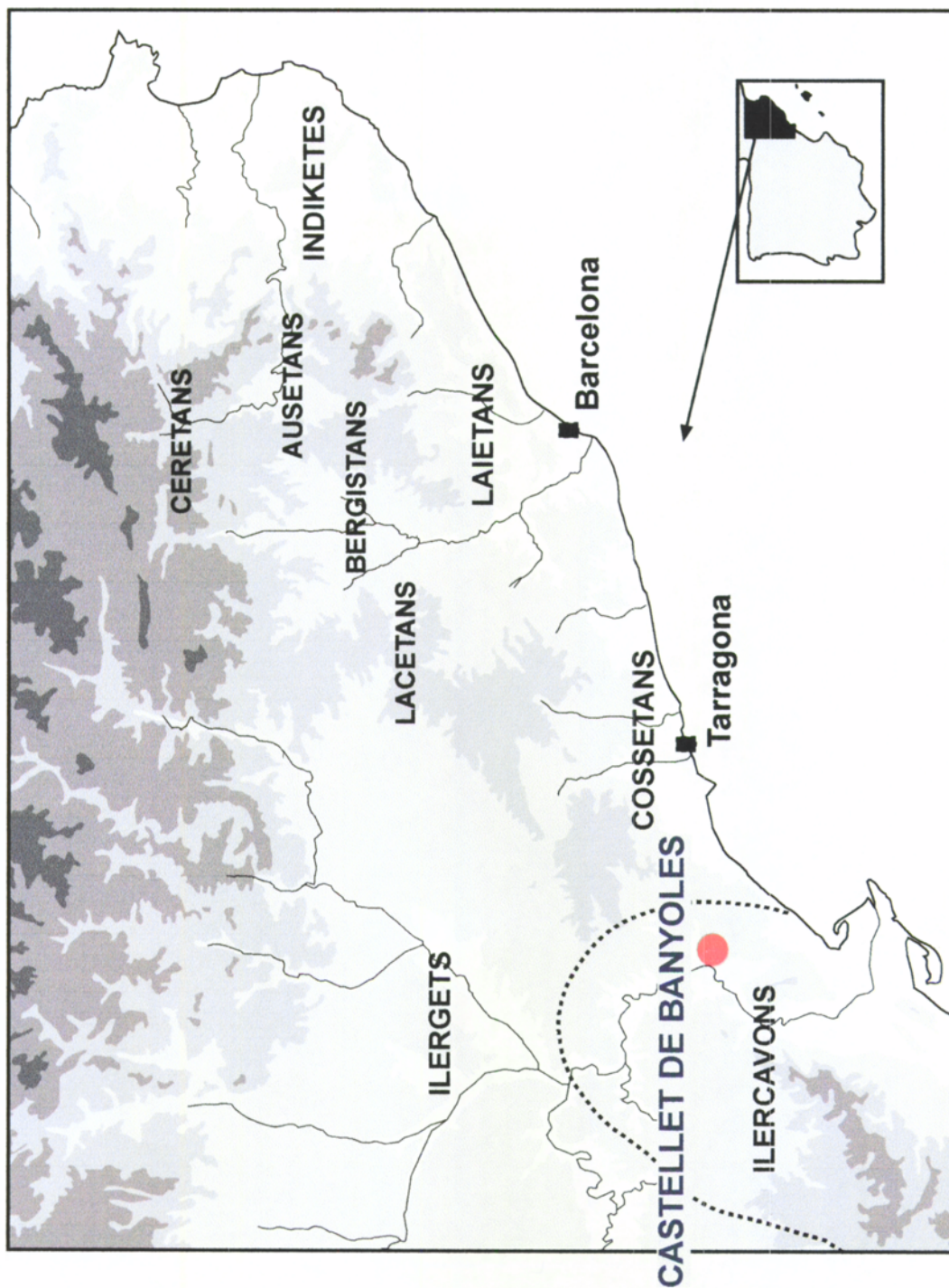


FIGURA 1

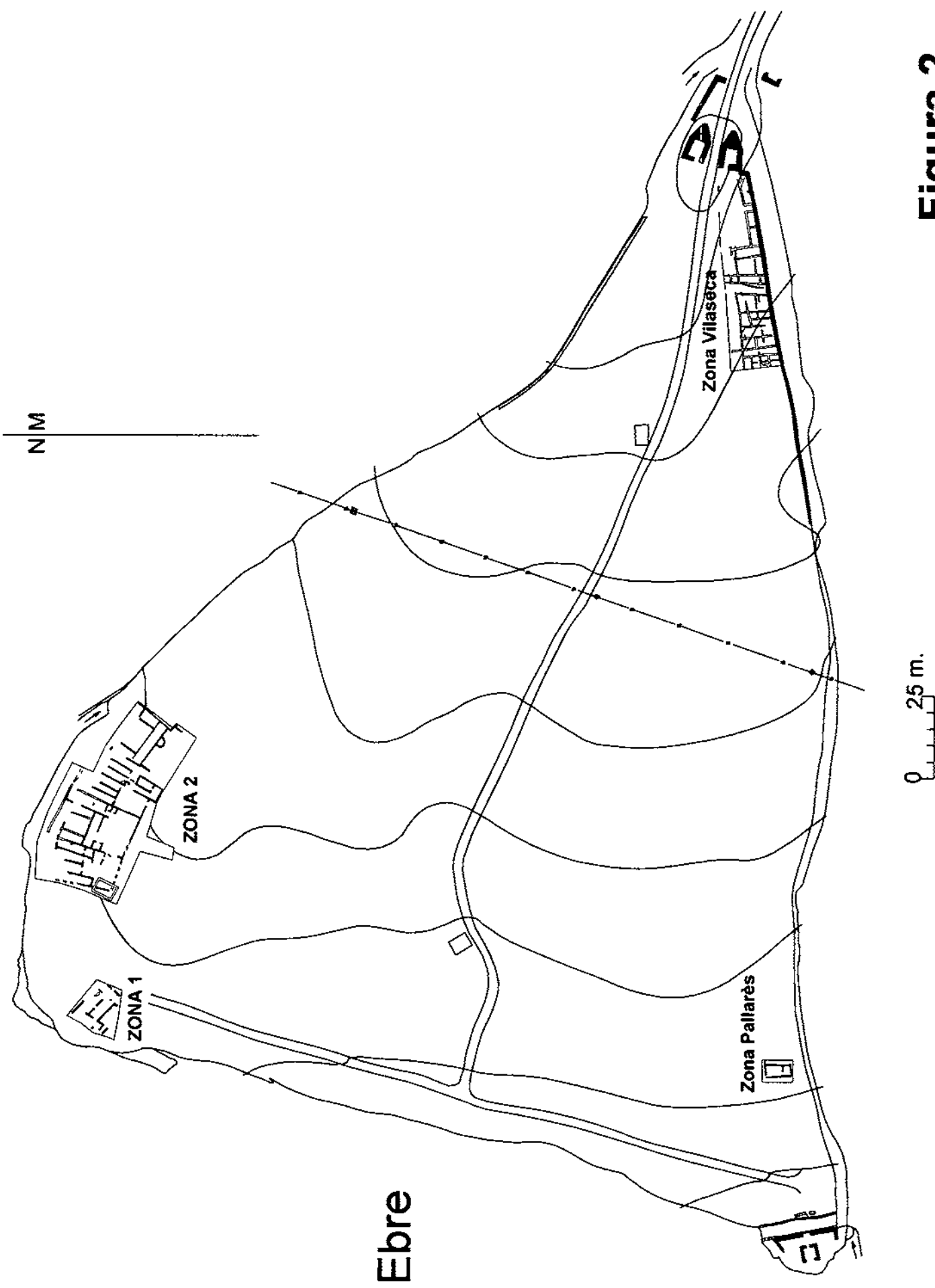


Figura 2

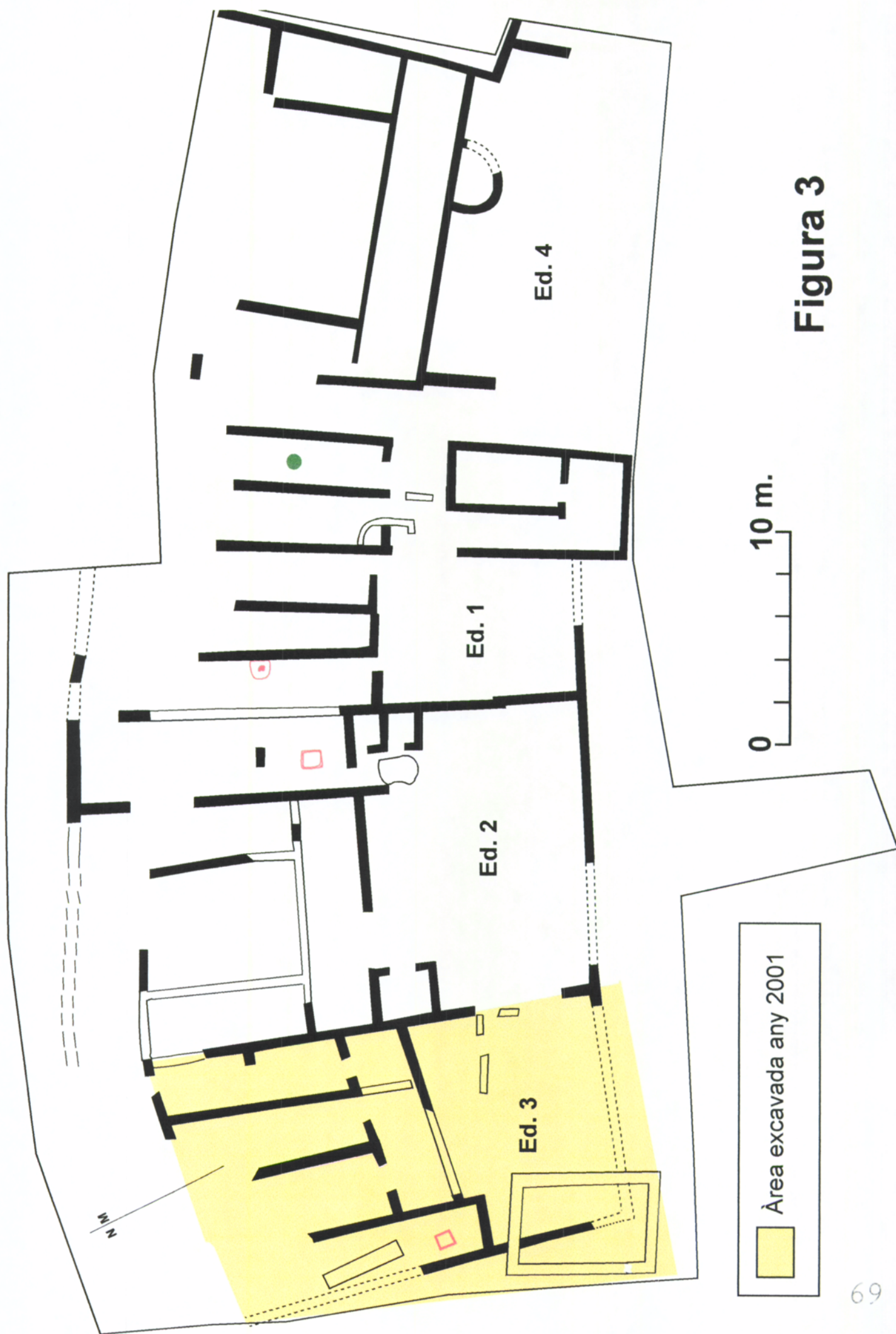


Figura 3

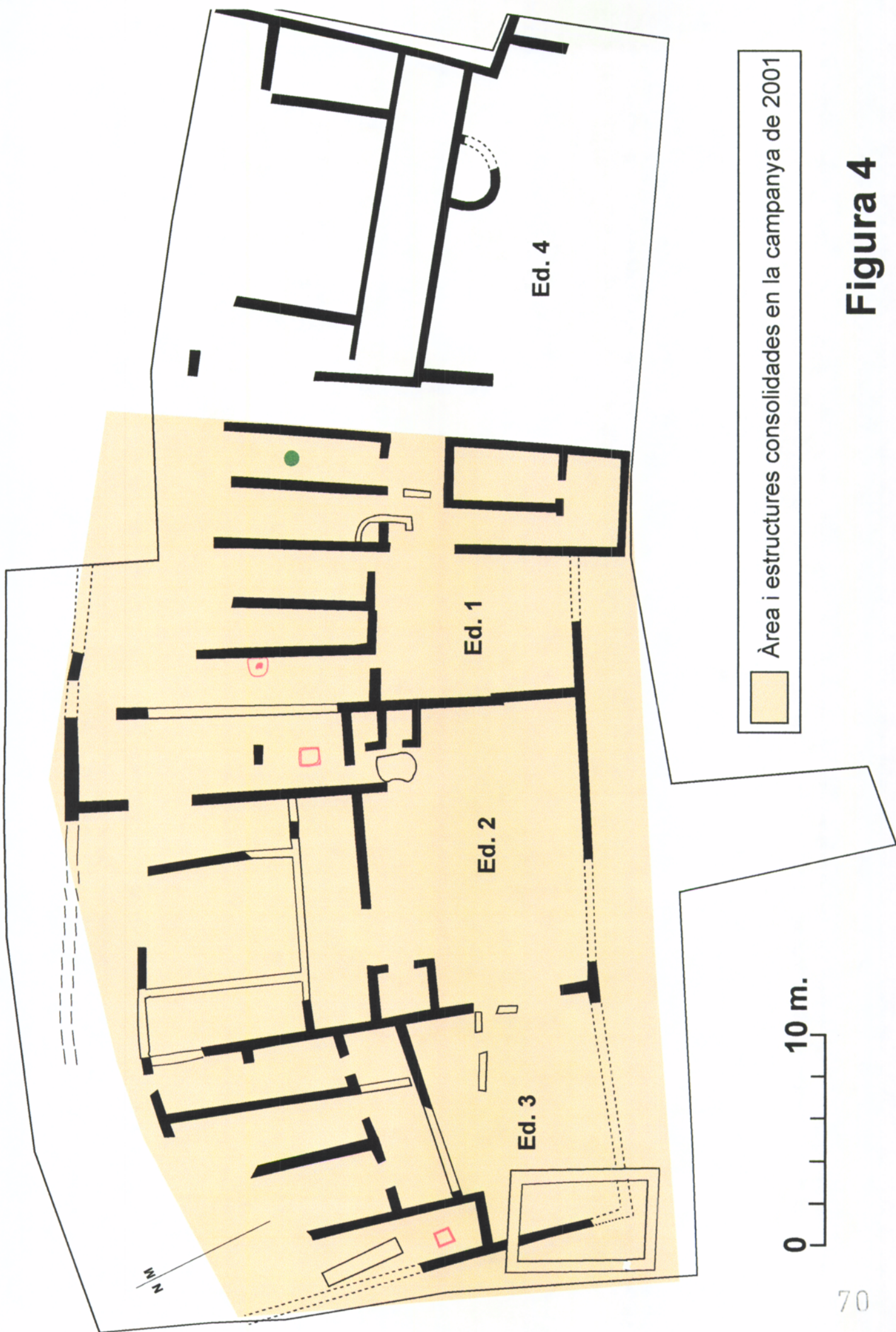


Figura 4

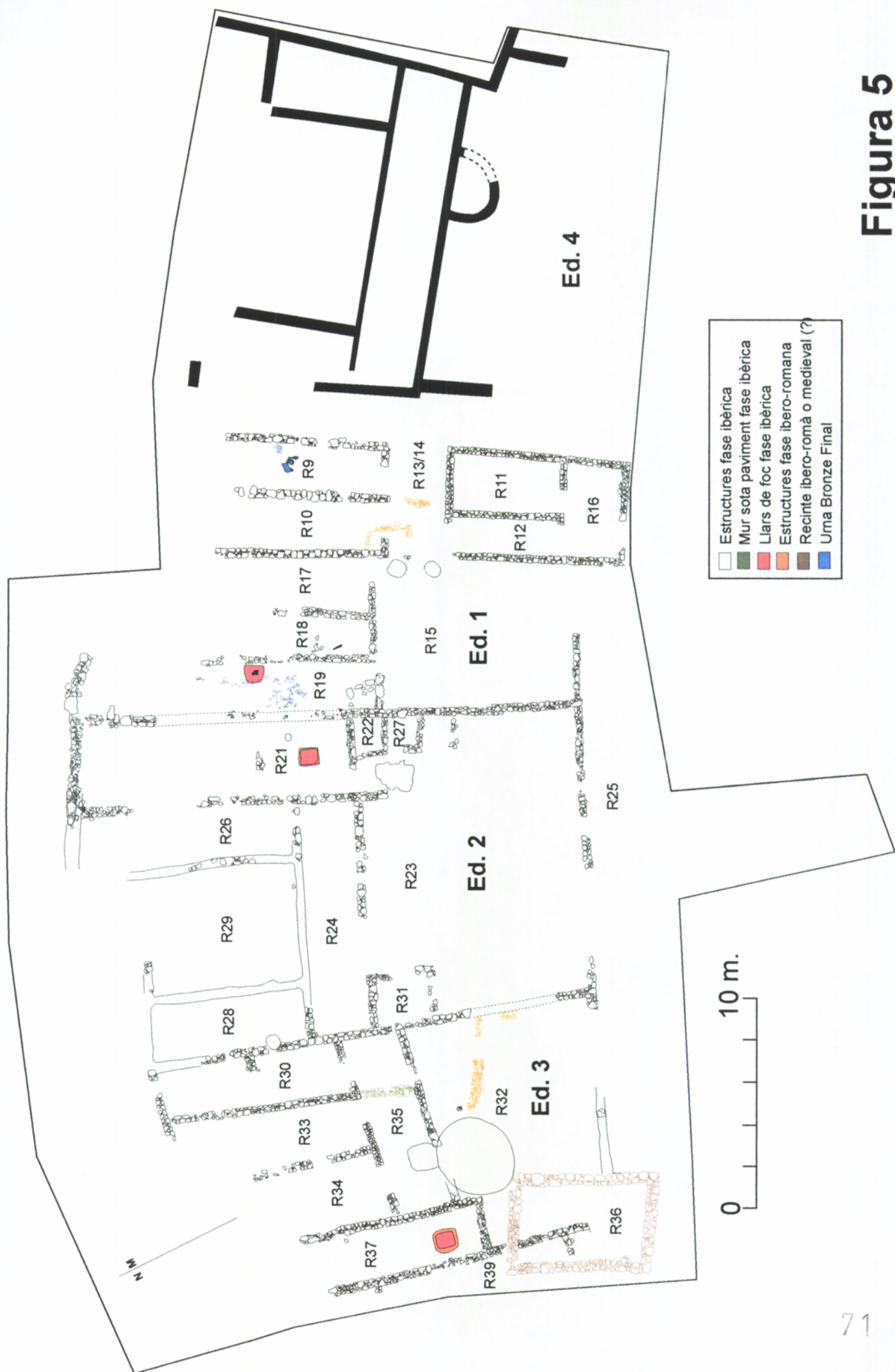


Figura 5

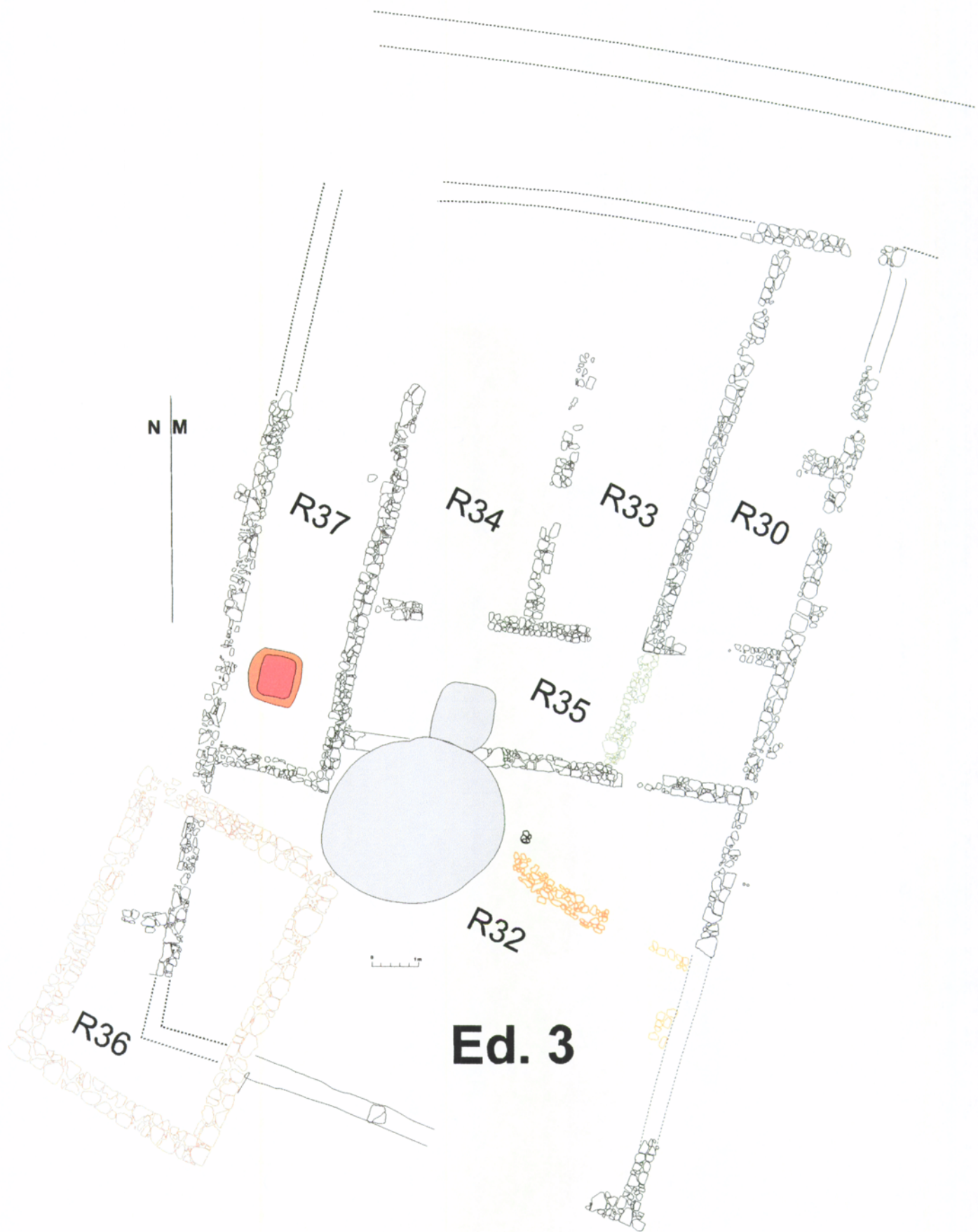
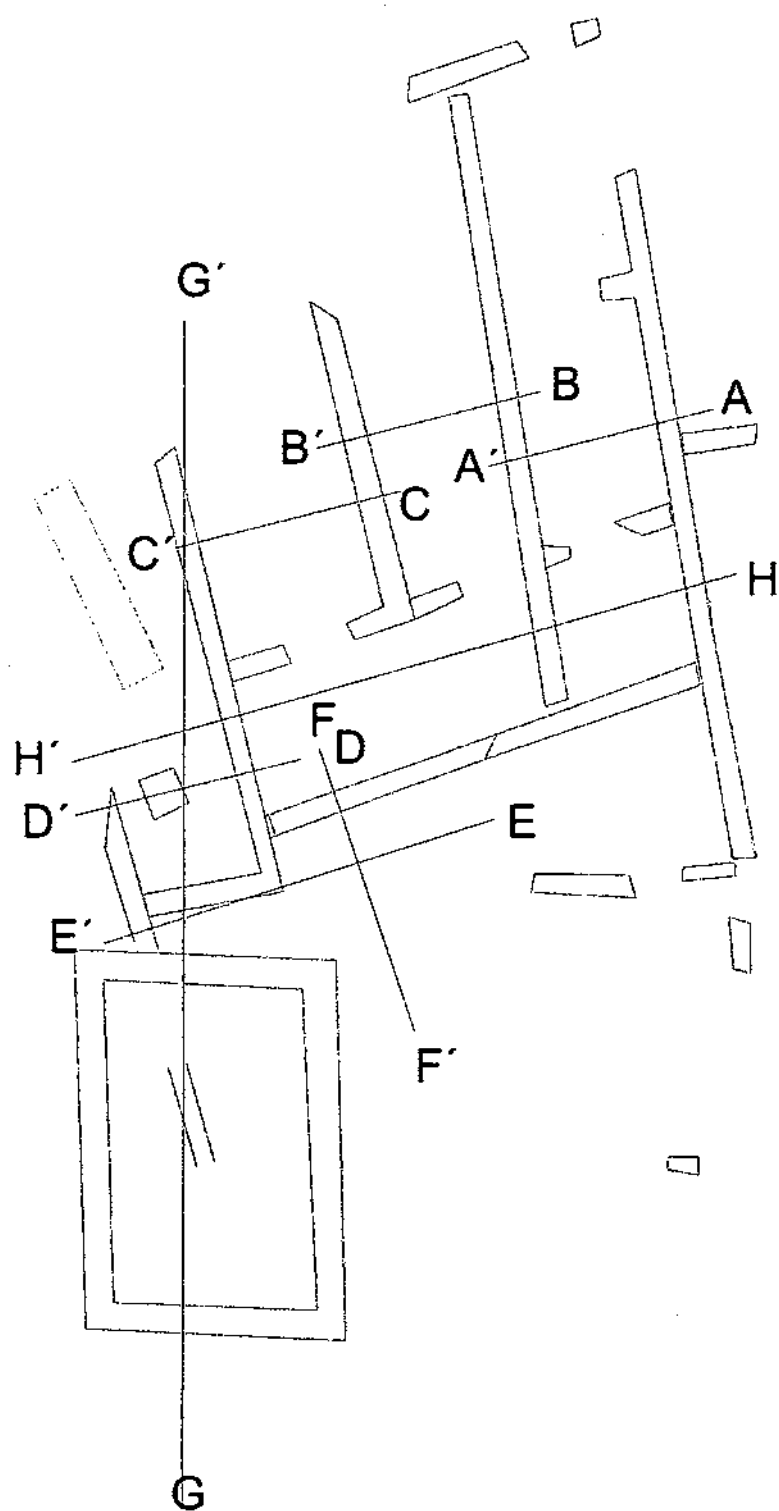


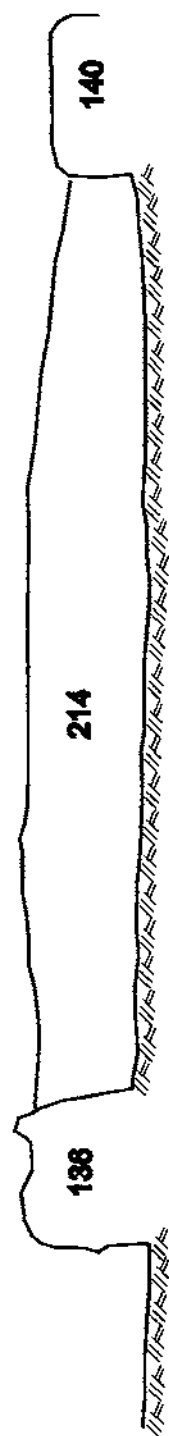
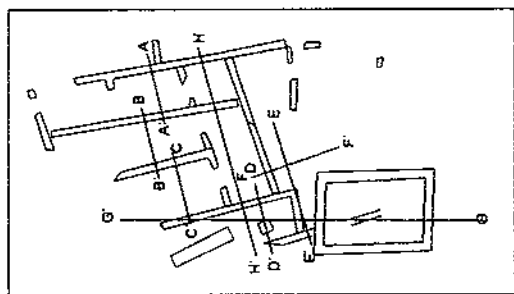
Figura 6

SECCIONS

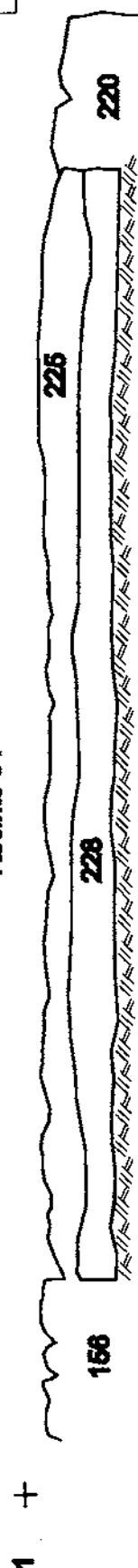


Castellet de Banyoles, Tivissa, Ribera d'Ebre
 Campanya 2001
 Situació de les seccions

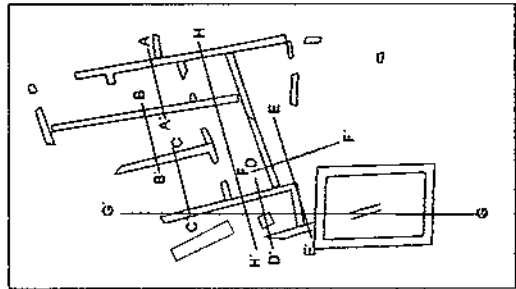
Figura 7

[illegible]

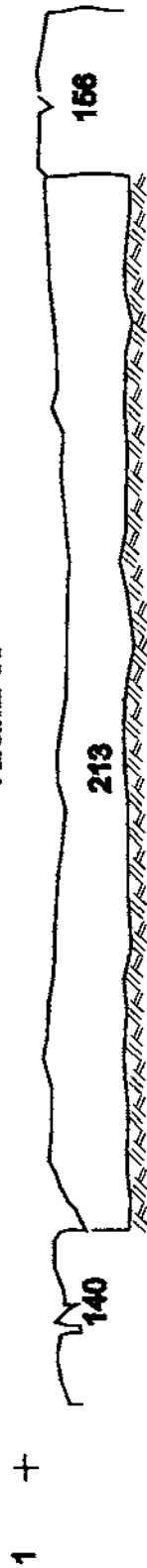
**CASTELLET DE BANYOLES, TIVISSA, (RIBERA D'EBRE)
CAMPANYA 2001
SECCIÓ A-A' (E-O) 1:20**

[illegible]

**CASTELLET DE BANYOLES, TIVISSA, (RIBERA D'EBRE)
CAMPANYA 2001
SECCIÓ C-C' (E-O) 1:20**

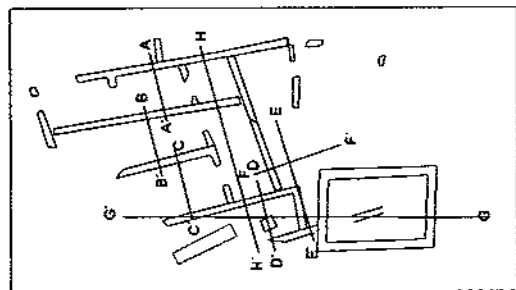


Redinta 33



B				B'
E	+	+	+	+
	0	1	2	3
				4
				0

CASTELLET DE BANYOLES, TIVISSA, (RIBERA D'EBRE)
CAMPANYA 2001
SECCIÓ B-B' (E-O) 1:20

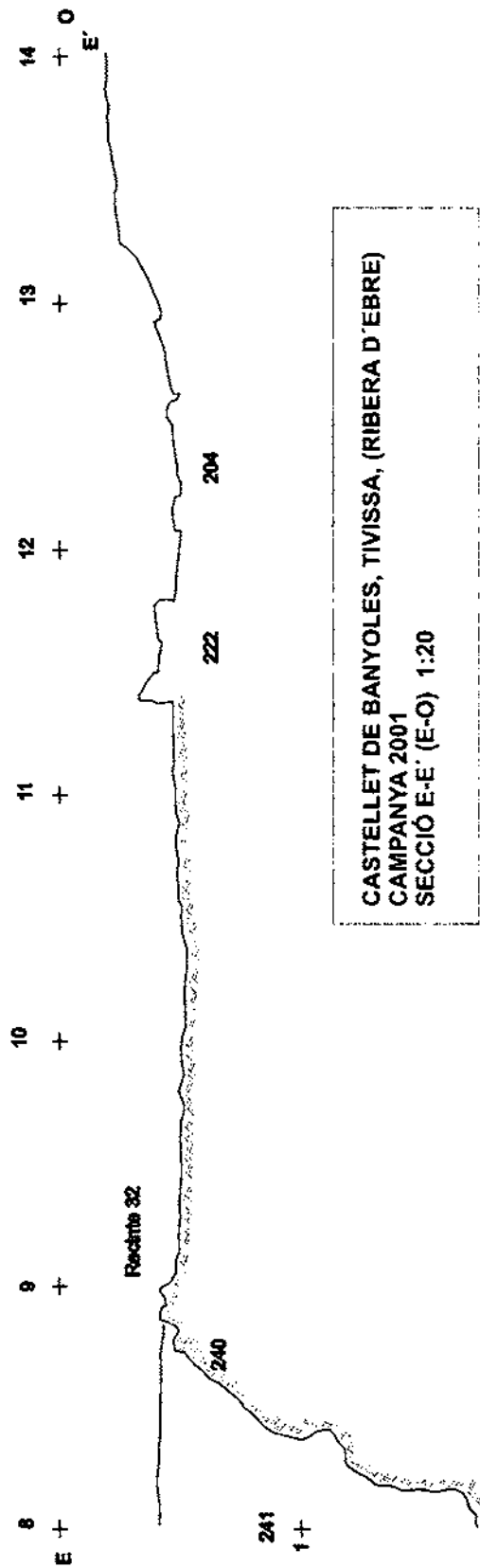
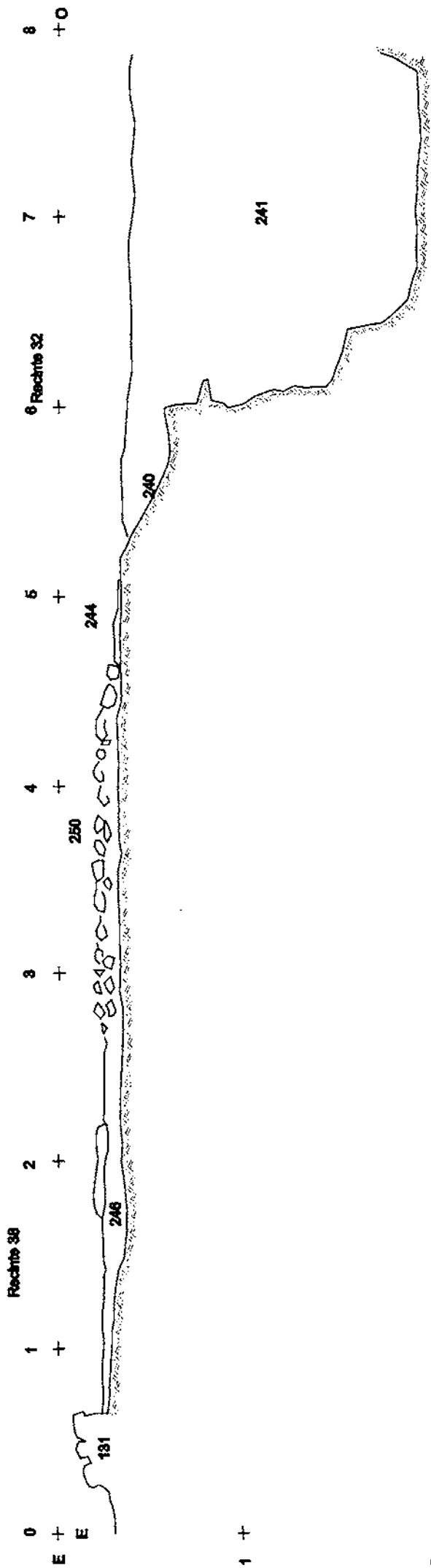


0 + E
1 +
2 +
3 +
4 + O
D'

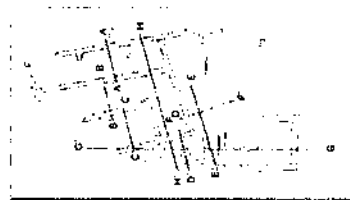


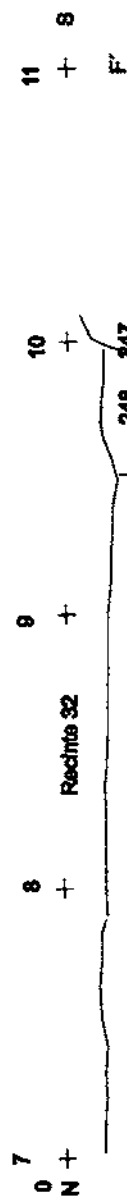
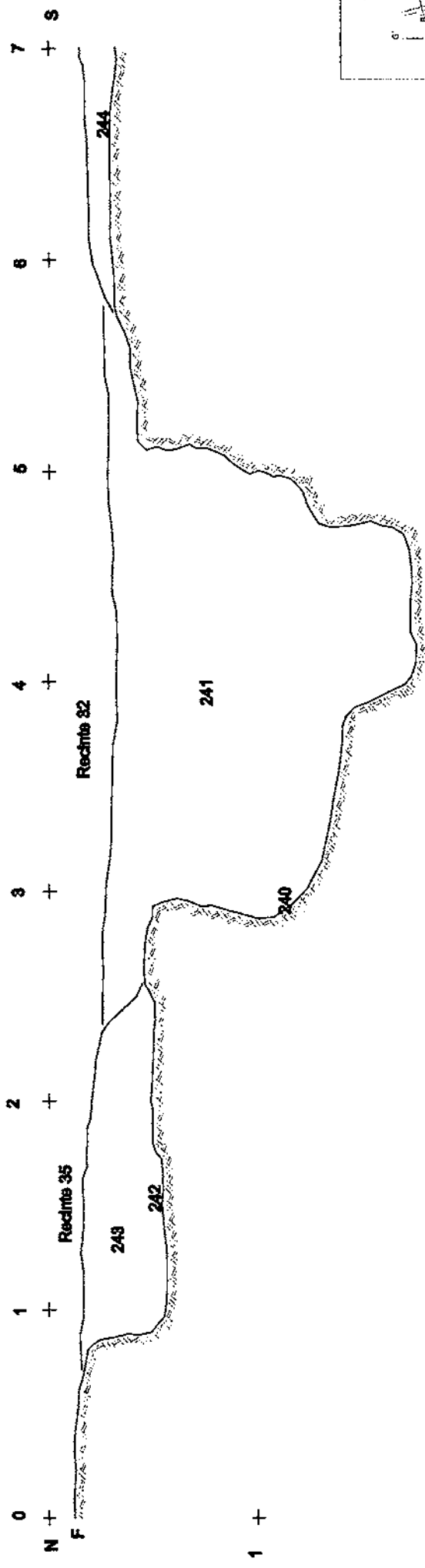
1 +

CASTELLET DE BANYOLES, TIVISSA, (RIBERA D'EBRE)
CAMPANYA 2001
SECCIÓ D-D' (E-O) 1:20



CASTELLET DE BANYOLES, TIVISSA, (RIBERA D'EBRE)
 CAMPANYA 2001
 SECCIÓ E-E' (E-O) 1:20





CASTELLET DE BANYOLES, TIVISSA, (RIBERA D'EBRE)
 CAMPANYA 2001
 SECCIÓ F-F' (N-S) 1:20



0	1	2	3	4	5	6	7
E +	+	+	+	+	+	+	+
H							O

Redinta 24

Redinta 35



1 +

7	8	9	10	11	12	13	14
0	+	+	+	+	+	+	+
E +							H'
							O

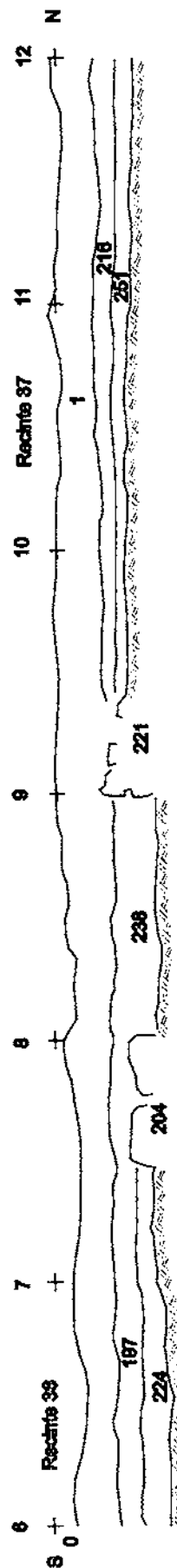
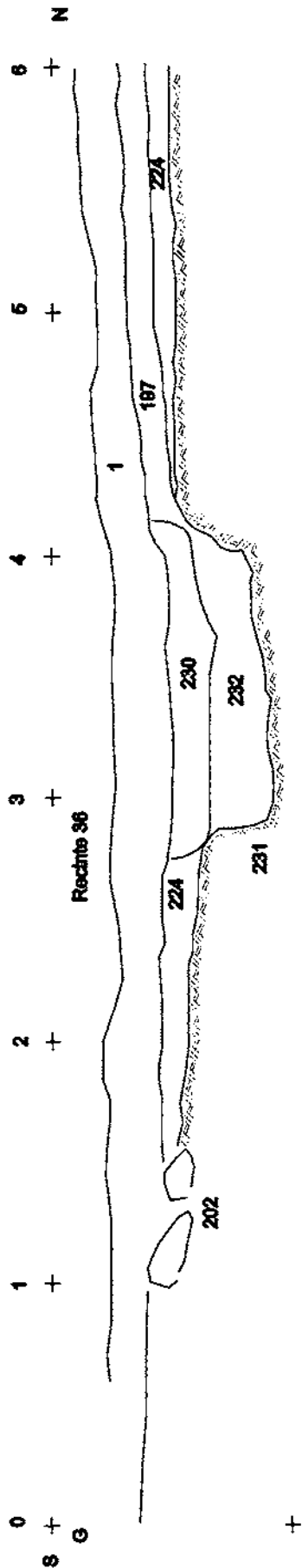
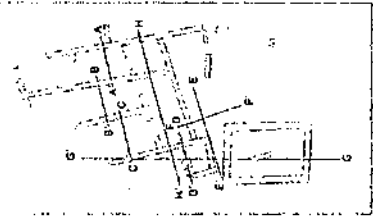
Redinta 35

Redinta 37

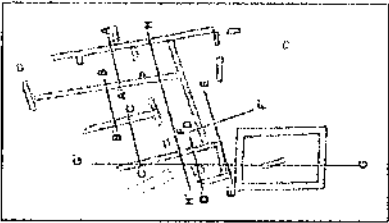


1 +

CASTELLET DE BANYOLES, TIVISSA, (RIBERA D'EBRE)
CAMPANYA 2001
SECCIÓ H-H' (E-O) 1:20



CASTELLET DE BANYOLES, TIVISSA, (RIBERA D'EBRE)
 CAMPANYA 2001
 SECCIÓ G-G' (S-N) 1:20



1 +

CASTELLET DE BANYOLES, TIVISSA, (RIBERA D'EBRE)
CAMPANYA 2001
SECCIÓ G-G' (S-N) 1:20

DIAPPOSITIVES